

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 113 » 3-9 februarie 2007 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

LECTURI
ÎNTRERUPTTE

TEIUL CA *AXIS MUNDI*

Doris Mironescu

Un curios fenomen bintuie țara noastră, schimbînd în mod radical situația arborilor din România. Teiul și salcîmul sînt deja atinși și alte specii urmează! Maladia e una literară...

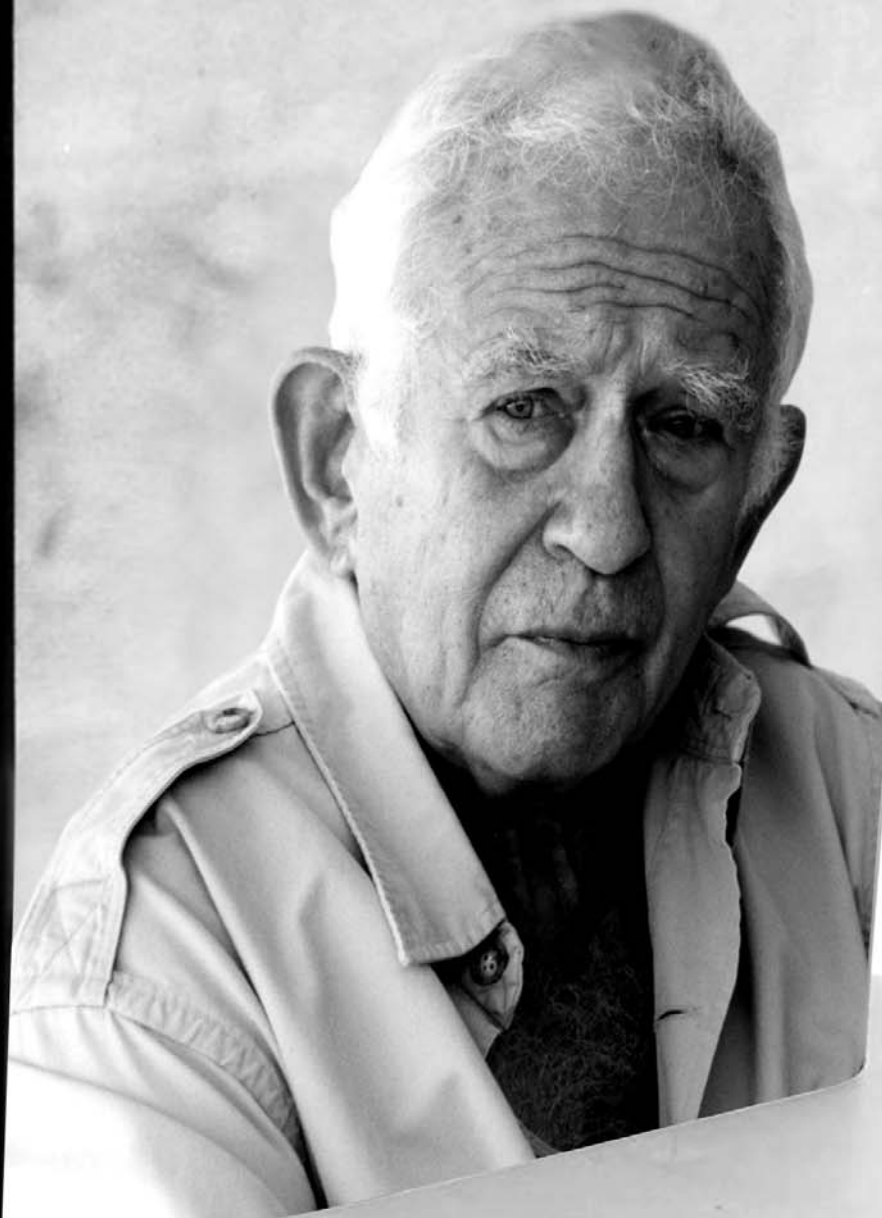
ÎN » PAGINA 10

Ediție specială

„Suplimentul de cultură” publică un interviu în exclusivitate pentru România cu scriitorul Norman Mailer și un fragment din cel mai recent roman al acestuia, *Castelul din pădure*, lansat în ianuarie în Statele Unite ale Americii și care va apărea în această vară la Editura Polirom.

CITIȚI ÎN » PAGINILE 6-9

Norman Mailer

COMENTARIU

Întîmplări
adevărate

Constantin Vică

Acum 10 ani am început să citesc „Dilema” și „România literară”. Pe vremea aceea, cultura se difuza greu. Cumpăram săptămînal de la chioșcul de ziare toate revistele culturale ale patriei noastre. Trăiam sub tirania scriitorilor. Pentru că revistele erau axate pe acest fenomen numit literatură. Cu toate „autoritarismele” lui. Cultura română era excesiv de săracă.

Acum citesc cel puțin 10 bloguri dedicate fenomenelor culturale. Tot atîtea site-uri. Cam tot atîtea reviste. Văd cam 12 filme românești pe an, lung/scurtmetraje. Citesc literatură română cit cuprinde. Și literatură de specialitate. Piața s-a diversificat enorm, am unde să merg la teatru, am galerii și muzee de artă vizitabile, am emisiuni (radio, tv, podcast) culturale bune. Triesc diversitatea. Pentru că deopotrivă cultura politică, cultura urbană și blogocultura sînt prezente și interesante. Nu mă mai plictisesc cu poezia, nu mai stau localizat într-un singur torent. Mai mult, pot fi traficant de informație culturală, pentru că ea există. Devenim încet niște comersanți de întîmplări, idei, imagini și sunete. Traducem limbaje artistice, delocalizăm coduri. Rețeaua care acum 10 ani nu exista a apărut fără ca nimeni s-o simtă. Colaborarea și participarea la fel. Diferențele între producătorul de cultură și consumator se șterg. Mai mult marketing, dar și mai multă nișă. Nimeni nu rămîne pe dinafară, iar cei care se marginalizează pregătesc zone noi de explorare. Poate ar fi bine să începem o analiză asupra ultimilor 10 ani culturali. Să vedem cum lucrurile s-au schimbat în direcția unei societăți deschise.

Am vrut să citesc ultimul număr din „România literară”. Am tastat www.romlit.ro. Din păcate, site-ul e același ca acum 10 ani. Cînd „romlit” va arăta cum trebuie, atunci înseamnă că s-a încheiat tranziția.

Hai la votul cel mare

În lumina înțeleptelor exemple date de Călin Popescu Tăriceanu și Traian Băsescu, mai nou P.N.L. și P.D. și-au scos rufe în stradă, și le-au tuflat la pămînt și, cu mîinile în solduri, au început să dea divorț. Au început, zic, pentru că divorțul politic românesc nu se statuază frumos, pe la vreun tribunal, ci în piața publică, într-un termen suficient ca fiecare dintre membrii familiei de odinioară să adune de partea lui cit mai mulți martori în proces. Deocamdată, știm că atât P.N.L., cît și P.D. vor divorțul cu ardoare. Și, ca în divorțurile obișnuite, înainte ca unul dintre cei doi combatanți să facă pasul ultim, al separării, depune toate eforturile să-l convingă pe celălalt s-o facă. Pentru a arunca asupra celuilui vina destrămării, firește.

P.D. a încercat să arunce-n P.N.L. cu Elena Udrea plus comicul bilețel. P.N.L. s-a enervat și a săpat puțin la autostrăzi. P.D. și-a scos P.L.D.-ul la înaintare. P.N.L. a contracarat trîntind cu Bodu de pămînt. P.D. s-a prefăcut, într-o seară, că vrea să iasă de la guvernare. P.N.L. a votat în comisie pentru ca președintele țării să fie suspendat cu majoritatea simplă la referendum. P.D. s-a stropisit tot și a anunțat că participă singur la Europene, na! P.N.L. s-a enervat și-a zis: Trădare! Plus: Alianța e în moarte clinică! Și unde-am ajuns? Tot la început. Noi primim, nelămuriți, la

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

moartea clinică a portocaliului și nu prea pricepem, după o asemenea sulfecare a mincilor și a fustelor, cine mai luptă, de fapt, pentru păstrarea Alianței. Căci, în ciuda celor de mai sus, ambele partide se dau mari luptătoare pentru spiritul D.A.-ului. Pe care, firește, vor să-l mostenească fiecare în parte.

Ca în orice joc politic însă, s-ar putea să ne trezim la un moment dat, noi, spectatorii infernizați, că rămînem cu buzele umflte. După toată această coto-nogea care ne-a sîrmit simțurile, există totuși și șansa, ce pare extrem de redusă în momentul actual, ca batista să coboare pe țambal, ca zeul Cupidon să-și pună în arc săgețile izbind discreționar în inimile membrilor P.D. și P.N.L., iar iubirea să renască mai frumoasă ca oricînd. Iar șansa asta minimă poate apărea dacă Alianța rezistă pînă la alegerile pentru Parlamentul European.

Sondajele, în care pare să nu creadă nimeni, dar după care toți se ghidează de fapt, indică un P.D. ce stăruie în jurul a 30 de procente și un P.N.L. de vreo 18-19. Suma acestora se apropie

strășnic de luminosul 50%. Dar nu numai asta contează. Ci și procentul firav al P.L.D.-ului lui Stoiljan. Un 4% aproape patetic. Dar, mai mult, un 4% ce pare cules nu dintre votații P.N.L.-ului, ci ai P.D.-ului. Sau, mai bine zis, dintre posibila votații ai P.D.-ului. Și asta întrucît partidul încă neconfirmat definitiv al lui Stoiljan a făcut, de la bun început, o eroare capitală: s-a plasat mai mult chiar decît P.D.-ul sub aripa protecției a președintelui. Mai mult, a apărut îndrîjit și zgornos „onoarea” lui Traian Băsescu, într-un mod cum P.D.-ul n-a reușit s-o facă.

Prin urmare, votații Alianței pe care Băsescu i-a convins de „sistemul ticăloșit” păstritor de P.N.L., deci deja dezamăgiți de Tăriceanu și ai lui, n-aveau

» Stoiljan a făcut, de la bun început, o eroare capitală: s-a plasat mai mult chiar decît P.D.-ul sub aripa protecției a președintelui.

pînă mai ieri altă alternativă decît să treacă în tabăra P.D. Atunci președintele a inventat P.L.D.-ul. Și le-a oferit o variantă. O variantă care, evident, n-a săpat în electoratul fidel al P.N.L.-ului, ci tocmai în al P.D.-ului. Dovadă e faptul că liberalii lui Tăriceanu n-au pierdut procentele față de precedentele sondaje ante-P.L.D., pe cînd democrații lui Boc-Băsescu au pierdut. Parlamentarele europene s-ar putea să consfințească ceea ce deocamdată spun doar sondajele. Și atunci?

Și atunci nu e complet irealist să ne imaginăm că P.D.-ul, cumva deranjat de faptul că fratele mai mic și mai iubitor de Băsescu numit P.L.D. îi mîncă din procente și observînd totodată că susținerea populară a P.D.+P.N.L. e foarte promițătoare, va conchide că Tăriceanu nu-i chiar petroliber, deci merită investiția lor. Iubirea va reînflori sub cupola Alianței sau, în caz că ea nu va mai exista pînă atunci, a vreunei înțelegeri „anti-P.S.D.”. Iar noi vom fi din nou, cu toții, portocalii și fericiți. E doar un scenariu, desigur. Dar dacă are fire și cele mai mici șanse să se confirme, va fi o situație care va demonstra, fără doar și poate, că rolul nostru, al votaților, nu e deloc diferit de cel al Cetățeanului Turmentat. Deși nu prea știm cu cine votăm, votăm. De ce? Pentru că ne place. Pentru că am auzit c-ar fi democratic. Parol!

A ÎNCETAT DIN VIAȚĂ GHEORGHE CRĂCIUN

Prozatorul, eseistul și teoreticianul literar Gheorghe Crăciun a încetat din viață, marți seară, pe 30 ianuarie, la spitalul Fundeni din București, la vîrsta de 56 de ani, din cauza unor probleme hepatice ce „s-au agravat, pe un fond de izbucnire și de cancer”, potrivit scriitorului Ion Bogdan Lefter. „Era unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. Am lucrat mult împreună la editură. Pînă acum patru ani, a fost director editorial”, a spus Călin Vlăsie, directorul Editurii Paralela 45, care a publicat cele mai multe dintre cărțile autorului în ultimii ani.

Gheorghe Crăciun s-a născut la 8 mai 1950 în comuna Tohanu Vechi, județul Brașov. A absolvit Facultatea de Filologie din București (1973). În 2000 și-a susținut doctoratul în filologie la Universitatea din București cu lucrarea *Dimensiuni tranzitive în poezia modernă*. În perioada studenției a frecventat cenaclul „Junimea” condus de Ovid S. Crohmălniceanu. Între 1970 și 1973 a fost redactor și colaborator al revistei-afis

„Noii”, alături de Ioan Flora, Mircea Nedelciu, Gheorghe Iova, Ioan Lăcustă, Gheorghe Ene, Constantin Stan și Sorin Preda. A debutat în 1982 cu volumul de proză *Acte originale/ Copii legalizate*. A publicat numeroase cărți – romane, publicistică, eseuri și volume de teorie literară. A obținut și mai multe premii literare românești, printre care premiul de debut al Uniunii Scriitorilor în 1983, premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova în 1994, premiul Asociației Scriitorilor Profesioniști din România – ASPRO în 1997 și 2002. A fost membru fondator al ASPRO, membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Asociației de Literatură Comparată din România și al Academiei Româno-Americane. În 2006 i-a apărut *Trupul știe mai mult. Fals jurnal la Pupa Russa (1993-2000)*. Editura Paralela 45 va publica anul acesta a doua ediție a romanului *Pupa Russa* de Gheorghe Crăciun, apărut pentru prima dată la Humanitas, în 2004.

DOUĂ MALL-URI CULTURALE

Proiectul de transformare a Sălii Omnia din fostul sediu al Senatului în spațiu pentru Teatrul Național de Operă „Ion Dacian” prevede amenajarea unui spațiu de tip „mall cultural”, cu săli de repetiții, cafenele și librării, potrivit arhitectului Romeo Belea. În opinia sa, teatrul nu mai este un loc „unde vii la ora 6 seara, ți se rupe bilețul la intrare și te duci să vezi un spectacol”. Teatrul devine un spațiu „permanent deschis publicului”, cu săli de expoziții, cafenele și librării, un spațiu de socializare, în care se desfășoară o viață de tip mall cultural.

Un alt „mall cultural” va fi amenajat la Sala Palatului. Proiectul îi aparține tot lui Belea și va demara cel devreme în luna aprilie. Reamenajarea presupune, printre altele, crearea a șase săli noi, a unor spații pentru expoziții, bibliotecii și cluburi în incinta sălii.

SĂPTĂMÎNA ȘI PREMIUL

Filmul *Lampa cu căciulă*, în regia lui Radu Jude, a cîștigat la sfîrșitul săptămîinii trecute premiul juriului pentru cel mai bun scurtmetraj în competiția internațională de la Sundance – cel mai important festival al filmului independent din lume. Acesta a devenit în ultima vreme cel mai premiat scurtmetraj românesc din 2006, obținînd Marele Premiu la Bilbao, Marele Premiu pentru scurtmetraj la Festivalul de la Montpellier, premiul pentru scurtmetraj la Cottbus, premiul pentru cel mai bun scurtmetraj la Trieste, Trofeul DaKINO și premiul pentru scurtmetraj la Festivalul Producătorilor Independenți de la Constanța. *Lampa...* a fost unul dintre cele 71 de scurtmetraje selectate în competiția de la Sundance dintr-un număr de 4.400 de filme.

Proiectele viitoare ale regizorului Radu Jude nu au obținut finanțare în urma concursului de proiecte al Centrului Național al Cinematografiei din 2006.

SUPLIMENTUL LUI JUP

DE CÎND S-A INTERZIS
TRANSHUMANȚA, STĂM
DOAR ACASĂ ȘI NE UITĂM
TOATĂ ZIUA LA TELENOVELE,
CA PROASTELE

„S-a transformat totul într-un eveniment politic și financiar“

Alina Cojocaru a dansat, alături de partenerul ei de scenă și de viață, danezul Johan Kobborg, la Teatrul Național București, în spectacolul *Galele Alina Cojocaru*, pe 23 și 24 ianuarie a.c., în cadrul unui eveniment sponsorizat de Covent Garden din Londra. Artista a adus în premieră în România *Lecția* lui Ionesco.

Interviu realizat de
Ana-Maria Onisei

Ce te face să îți ații de mult la a avea spectacole pe scena din România?

Cred că e un amestec între publicul de aici, elevii și teatru. Și așa mai spune că țin să vin pentru arta baletului în sine, fiindcă pare a fi deznădejde în jurul meu – și atunci, dacă nici eu nu folosesc posibilitatea să spun ceva, să practic cit de cit această meserie, pentru ceilalți ar fi și mai greu.

Cum găsești baletul românesc?

În ultima vreme am văzut foarte puțin din ce dansează cei de aici. Înainte, când veneam acasă, mă duceam împreună cu sora mea la spectacole și aveam posibilitatea să-i observ mai atent. Dar în ultima vreme, venind cu propriul proiect și cu propria echipă, mi-a rămas insuficient timp pentru observație.

De ce te-ai orientat și spre dansul modern?

Dansul modern implică o colaborare directă între coreograf și balerini, colaborare care în baletul clasic e mai rară, ținând cont că acesta e foarte vechi și tot ce facem în acest caz e să învățăm ceva ce a fost creat pentru altcineva. Așa că fiecare mișcare creată „pe noi” e mult mai personală și surprinzătoare și nici publicul nu se așteaptă la ce o să vadă.

Ce îți trebuie ca să faci balet de performanță?

Talent, multă muncă, pasiune și dedicație. Să pui pasiune în ceea ce faci, dar să ai și pasiunea plăcerii pe care o primești înapoi, să te simți răsplătit de propria-ți profesie. Acesta e, pînă la urmă, primul imbold ca să ajungi la performanță, la nivelul acela, după ce depui o muncă infernală. Și mai ai nevoie și de noroc.

A fost norocul tău că ai ajuns la Londra?

Da. Ținând cont de faptul că schimbul de elevi între școala din București și cea din Kiev s-a petrecut o singură dată și s-a nimerit să fie anul în care am plecat și eu, ajungînd, apoi, la Londra. Deci e noroc, dar a fost și ceva muncă la mijloc.

Diferă atmosfera de aici față de cea de la Londra? Remarci vreo diferență în ceea ce privește publicul?

Tot timpul ai mai multe emoții atunci când vrei să ieși mai bine. Cu cit vrei să

dansezi mai bine cînd ajungi acasă, cu atît mai multe emoții ai și fiecare spectacol în parte capătă o atmosferă și o energie diferite, cu care începi și cu care termini. Dar să știi că și la Londra s-a format un public care vine pentru nume, așa cum se întîmplă aici. De aceea avem în trupă cinci-șase balerine și fiecare își are publicul ei.

Cu ce ai contribuit, financiar, la spectacolul din România?

Au fost foarte multe probleme legate de cine a dat bani, cine nu a dat, cine a dat suficient, cine prea puțin, și s-a transformat totul într-un eveniment politic și financiar, iar pentru noi, ca artiști, acesta e cel mai urît lucru care poate să se întîmple. Sint atîtea altele de discutat și mult mai importante, iar lumea alege să vorbească de partea financiară... De aceea, ca să punem punctul pe i, eu am contribuit la spectacol numai cu *Lecția*. În rest, prima parte, tot ce s-a aranjat aici, transport, hotel și onorariile balerinilor – ne-am dorit să nu aibă vreun moment senzația că au venit pe degeaba – nu au avut legătură cu mine. Vă asigur, am avut cele mai bune condiții și ei nu știu cum să mă ajute pe mine să mă relaxez, să fiu convinsă că totul e în regulă.

De ce ai ales Lecția pentru a doua parte a spectacolului?

M-am gîndit că numere de balet s-au tot văzut, deci în afară de repertoriul clasic și modern, dacă am fi făcut și a doua parte a spectacolului la fel, ar fi fost plictisitor. Am vrut să vedeti și o poveste! Și ce altă poveste, dacă nu una de-ale noastre? Ținînd cont că e de tradiție, că e românească, e văzută și prețuită peste tot în Europa, iar acum, că am intrat și noi în Europa, de ce să nu avem *Lecția* și aici? De ce să nu o vadă publicul românesc într-o montare de nivel european? Și, sincer să vă spun, un cast mai bun decît ați văzut în seara asta – vorbește de Johan ca profesor și de Diedra ca pianistă – rar o să mai vedeți.

Te gîndești să te întorci delințiv în țară?

Greu de zis. Cred că sint la vîrstă la care încă mă bucur să dansez și nu m-a preocupat atît de mult următorul pas.

Alina Cojocaru a apărut pentru prima dată pe o scenă românească în 2002 și a interpretat, alături de ansamblul Operei Naționale din București, rolul titular din baletul *Giselle*.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Bieții noștri hoți de vază

Justiția din România devine din ce în ce mai nedreaptă. Mă uit la televizor, citesc prin ziare și nu-mi vine să cred: o mulțime de oameni politici, de ziaristi și oameni de afaceri de mare anvergură au început să fie hărțuiți de tot felul de procurori răsăriți de cine știe unde, care par hotărâți să-i vîre la zdup. Vi se pare normal? Mie nu. Da, înțeleg să anchetezi un hoț de găini sau de poșete și să-l trimiți la închisoare doi-trei ani. Legea e lege. Brațul ei e mai lung decît al nenorocitului de găinar. Dar trebuie să păstrăm niște limite. Păi, gîndiți-vă: muncеști zece-cincisprezece ani, tragi niște sfori în stînga și în dreapta, mai păcălești, mai șterpelești una-alta, că

doar nu sîntem sfinți, mai urgi un ministru, mai sponsorizezi un partid, ajungi senator sau deputat și deodată te trezești în poarta vilei cu un procuror cu mandat de arestare pe numele tău. Sau: scapi naibii de regimul comunist, care te-a obligat să devii turnător și să primești bani murdari pentru delațiuni. Bun. Te apuci de jurnalism independent, mai șantajezi și tu, ca omul, o firmă, două, trei, ca să îți dea spațiu de reclamă și să poți trăi, să trăiască și angajații tăi, să supraviețuiască a patra putere în stat... și într-o zi iar, pacl, ești pus sub urmărire penală. Ori: militar sau ofițer de Interne, treci cu frică prin revoluția din decembrie, îți refaci relațiile cu oamenii de încredere – foștii politruți, azi politicieni, foștii turnători, azi apărători ai democrației, foștii chelneri, azi patroni de hoteluri și stațiuni – și începi să-ți creezi legături noi. Economice, politice... Dacă ai fost ofițer de informații externe, poate ai și niște legături cu străinătatea, pui la cale afaceri, aranjezi licitații, înființezi companii, falimentezi bănci. Se cheamă că dezvoltă economia țării și introduce România în circuitele internaționale. Și,

poftim, te trezești dintr-odată arestat pentru evaziune fiscală, corupție, fals, fraudă sau alte proceduri comerciale de largă utilizare. Păi, se poate? E bine așa?

Sigur că nu se poate. Sigur că nu e bine. Doar nu avem de-a face cu niște găinari oarecare. Aceștia sînt oamenii care au clădit România postcomunistă. Bună, proastă – adică mai mult proastă –, e totuși opera lor. În plus, nici tratamentul la care e supus un asemenea cetățean nu e unul corect. Găinarul de rînd da, înțelegem: a furat în 1990, a fost prins și condamnat, a furat în 1995, a fost prins și condamnat, a furat în 2005 și-a fost iarăși prins și condamnat. Există o logică aici. În cazul respectabililor despre care vorbim, mai toți ștîlpi sau foști ștîlpi ai societății, s-a știut că fură (dacă au furat), șantajează (dacă au șantajat), fraudează ș.a.m.d. încă de la primele lor mișcări. Au fost ei arestați și condamnați în 1990? Nu. În 1995? Nu. În 2000, 2001, 2003? Nu. Și-atunci de ce să ne legăm de ei tocmai acum?

E normal ca oamenii de teapa asta să declare cu gura cît megafonul că sînt victimele unei mașinațiuni și că punerea lor sub acuzare e o manevră politică. Cum adică au furat? Păi, au furat și acum zece ani și nu s-a jenant nimeni. Ce dacă un patron de ziar a șantajat? Doar o face bine, să-nătos și fără nici o supărare de cînd a înființat ziarul. De ce să fie deranjat de anchetatori abia acum? Clar: toate procesele în care sînt implicate personaje importante nu pot fi decît o comandă politică. Iar împotriva unei asemenea intruziuni în treburile cetățenilor, a singurilor cetățeni care contează, trebuie lansată o campanie îndrîjită, cu toate armele posibile.

Nu-i foarte complicat: cetățeanul de rînd e supus unor legi (mai mult sau mai puțin clare) din 1990 și pînă azi. Cetățeanul de vază e mai puțin supus acelor legi – tot din 1990 pînă azi. Cînd o astfel de regulă simplă e încălcată, nu poate fi vorba decît de o comandă politică, o răzbunare sau ceva asemănător. Ideea e clară. Apare și în cartea lui Orwell *Ferma animalelor*. E drept, acolo era vorba de porci, iar aici de români de vază. Însă numele speciei contează mai puțin.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Dear Mr. Gates,

Bine ați venit în România, țara din care mulți dintre noi au plecat demult. Dar nu trebuie să vă faceți griji, nici să-l puneți pe pilot să-ntoarcă avionul. Nu ați ajuns într-un loc părăsit chiar de toată lumea. Sau poate că știți asta de la liceenii și studenții români linușiți, care, în timpul lor liber, vă „stresează” securitatea serverelor pe care le păstoriți. Sau poate v-au spus-o chiar angajații dumneavoastră, compatrioții noștri, care vă fac programele mai frumoase și kernelurile mai mușchiu-loase. Îi cunoașteți, cred, sint băieții aceia simpatici, pe care-i identificați simplu: dacă un angajat Microsoft nu are pielea măsline și nu provine din Bombay, atunci el este un român. Ei vor rămâne pentru noi un mit și-un oftat prelung: ce-ar fi fost dacă inginerul român absolvent de Automatizări și Calculatoare, născut în anii '60, n-ar fi tulit-o imediat după 1989 în State? Sint convins că înțelegeți această întrebare retorică (așa cum retoric sună și bi-necunoscutul „Are you sure you want to log off your computer?”), pentru că inutilitatea ei se poate măsura lesne cu inutilitatea unei alte întrebări pe care, cred, v-ați pus-o și dumneavoastră, alături de mii de utilizatori „neoficiali” ai Windows-ului: ce-ar fi fost dacă Steve Jobs n-ar fi lucrat pentru Apple?

România, după cum probabil intuiți, domnule Gates, e o țară care seamănă izbitor cu produsele lansate de compania dumneavoastră. Cum așa, veți întreba, poate mirat? Păi, hai să luăm, de exemplu, ceea ce ați făcut dumneavoastră astăzi dimineață, 1 februarie 2007. Erați, pe ecranele tuturor televizoarelor din România, alături de președintele țării și primul ministru, la inaugurarea Centrului Global de Suport Tehnic din București. Știți, spre exemplu, domnule Gates, cum se cheamă atunci când fondatorul Microsoft stă alături de doi politicieni care s-ar minca de vii? Multitasking, evident. Adică, pentru a nu mai lungi prea mult subiectul, dumneavoastră aveți cătarea eficientă a unui update de securitate, postat șugubăț între un Word și-un Excel care dau erori de sistem, mânăncă o multitudine de resurse și lasă și mizerii aruncate alandala, prin regiștri.

Am auzit că ați lansat, cu această ocazie, și noul sistem de operare, Windows Vista. Habar n-am dacă are și o versiune în română, dar, dacă nu are, o puteți face acum, pornind de la realitățile noastre. Dacă sînteți băiat de gașcă, puteți să le sugerați angajaților domniei voastre să rescrie câteva dintre comenzile clasice de pe interfață: „Save” să se numească „Integrează-mă”, „Close” să se cheme „Alegeri anticipate”, „Copy” – „Elena pleacă de la Cotro”, „Paste” – „Elena vorbește”, „Print” – „Aruncă dosarul”, „Insert” – „Cheamă DNA-ul”. Vă garantez că așa vă veți câștiga o sumedenie de utilizatori legali ai Windows-ului.

Ce-ar mai fi de spus, domnule Gates? Să vă întoarceți sănătos în State și, cum circula o vorbă de pe la noi, „dacă ai ocazia să vorbești la firmă despre noi?”.

21 de autori români își prezintă opera în bistrourile din Luxemburg

Din februarie, autorii români vor fi vizibili în Luxemburg – Capitală Culturală Europeană în 2007, în cadrul programului „Les Belles Roumaines”. La Esch sur Alzette, Centrul Cultural KulturFabrik va organiza lecturi literare și dezbateri cu participarea a 21 de scriitori români. Pe lângă aceștia, regizorul Radu Afrim și artistul plastic Dumitru Gorzo vor lucra două săptămâni în localitatea luxemburgheză. Pentru finalul de an este programat un festival de filme românești ale „noului val”.

George Onofrei

Potrivit criticului literar Ion Bogdan Lefter, „selecția scriitorilor care participă la proiectul bistrourilor literare de la Esch sur Alzette le-a aparținut organizatorilor de la KulturFabrik, care au construit, de altfel, întregul program”. Astfel, mai întâi a fost realizată o explorare „la fața locului”, în România, „unde Serge Basso și echipa lui au avut multe întâlniri, și-au făcut cunoștințe în mediile literare și au primit multe sugestii. S-a întâmplat ca multe dintre lucrurile pe care le-am spus să-i intereseze, astfel încît o bună parte din programul final a pornit de la discuțiile noastre. Sigur că decizia finală le-a aparținut și au fost folosite și sugestiile altora”.

„Pentru a oferi un motiv în plus de atracție pentru publicul local, organizatorii au decis ca «bistrourile literare» să aibă și cite un invitat de origine luxemburgheză, drept care vor mai participa Pierre Oster, Pierre Joris, Guy Helminger, Jean Portante și Liliane Welch”, a mai declarat Ion Bogdan Lefter, care a susținut pe 15 ianuarie o conferință inaugurală la Esch sur Alzette despre contextul literar românesc.

ICR asigură transportul

L-am întrebat pe Ion Bogdan Lefter de ce în momentul în care instituțiile române gîndesc acțiuni de promovare, acestea se soldează de multe ori cu recitări și citeva sticle cu vin deschise, în vreme ce străinii par a avea cu totul alte curiozități, inclusiv literare (fapt dovedit și din selecția realizată de Centrul Național al Cărții din Franța în cadrul

programului „Les Belles Etrangères”). „În ce mă privește, nu vreau să comentez în nici un fel politica de programe și modul de acțiune al autorităților culturale românești ale perioadei, cu care nu vreau să am nici un fel de colaborare. Pentru acest proiect, centrul KulturFabrik a obținut în faza finală colaborarea financiară a Institutului Cultural Român (ICR), care va suporta o parte din costuri. Dar mai mult decît att eu mă abțin să spun.”

„Cei doi parteneri, KulturFabrik și Institutul Cultural Român, organizează un ciclu de cinci întâlniri literare cu autori români, un festival de film românesc (noiembrie – decembrie 2007) și punerea în scenă a unei piese de teatru de Matei Vișniec în regia lui Radu Afrim. La întîlnirile literare vor fi prezenți douăzeci de autori români, pentru care ICR va suporta cheltuielile de deplasare și cazare. În cadrul acestui proiect, ICR a participat la selectarea autorilor invitați, în colaborare cu inițiatorul proiectului, Centrul Cultural KulturFabrik”, ne-a transmis Ioana Anghel, directorul de promovare al ICR. De altfel, ICR intenționa la ora închiderii ediției noastre să emită un comunicat de presă prin care să aducă precizări legate de implicarea sa în programul „Les Belles Roumaines”. Sprijinul ICR nu era amintit într-un articol publicat de Ion Bogdan Lefter în ediția din 30 ianuarie a.c. a ziarului „Ziua”, fapt ce a atras nemulțumirea Institutului.

„NE LIPSESC STRATEGIILE PE TERMEN LUNG”

Se spune că anul trecut a fost anul cinematografiei române în lume. De cite astfel de programe ar fi nevoie pentru ca 2007 să devină, eventual, un an al literaturii române în lume?

Ion Bogdan Lefter: După părerea mea, vizibilitatea unei literaturi și a unei culturi, prestigiul, prezența în lume se construiesc treptat, nu într-un singur an sau doi ani consecutivi de succese spectaculoase. Nu am, prin urmare, o imagine a unui proiect grandios care să rezolve problema în 2007. Cred că strategii de promovare pe termen lung ar trebui să existe și, deocamdată, acestea ne lipsesc.

Programul

Proiectul a debutat pe 3 februarie, printr-o „Sărbătoare inaugurală”, apoi, pe 6, este programată prima întîlnire literară. Spațiul de desfășurare îl va constitui cafeneaua-bar amenajată la „KulturFabrik” special pentru asemenea întîlniri. În total, vor fi șase „Bistrouri” și 21 de nume:

» „Proza artistică” – Mircea Cărtărescu și Ștefan Agopian, moderator Ion Bogdan Lefter;

» „Poezia” – Ana Blandiana și Emil Brumar, moderator Emil Hurezeanu;

» „Literatura germană din România” – Eginald Schlattner, Werner Solner și Ernest Wichner, moderator Gerhard Csejka;

» „Literatura alternativă” – Gabriela Adameșteanu, Dan Lungu și Simona Popescu, moderatoare Corina Ciocârle;

» „Noul val” – Răzvan Rădulescu, Florin Lăzărescu și Ioana Bradea, moderator Alexandru Călinescu;

» „Contra-literatură” – Dan Petrescu și Luca Pițu, moderator Dan Alexe (consultant pentru întregul proiect).

PROGRAMUL TEATRAL

Rinocerii lui Ionesco vor vorbi în chineză

Dacă în multe capitale culturale din lume luna ianuarie este una cam amorțită – turiști puțini, ofertă ținută la borcan pentru la vară –, Sibiu cultural, și el supus regulii, se mișcă totuși datorită spectacolelor la care se muncea deja de mai bine de un an. *Pescărușul*, *Balul și Vremea dragostei*, *vremea morții* s-au bucurat de succes, mai ales în fața publicului specializat, venit de dincolo de zidurile cetății. Pentru sibieni, doar *Balul* lui Radu Alexandru Nica a fost cu adevărat o premieră – dar ce delicioasă! –, fiindcă celelalte două piese putuseră fi vizionate din 2006, ca avanpremiere.

Veronica D. Niculescu

Apogeul spectacolelor, ca densitate și diversitate, va fi atins însă în mai, odată cu Festivalul Internațional de Teatru. Dar și pînă atunci vom mai avea parte de câteva răsfațuri. Să tragem cu coada ochiului!

Trilogia evreiască a lui Măniuțiu

Pe 6 și 7 februarie, la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, în cadrul proiectului „Regizori români și străini invitați”, se joacă *Nasul* lui Gogol, în regia lui Alexandru Dabija. Spectacolul este realizat pe muzica lui Alexander Bălănescu și a Adei Milea. „Un Nas plin de teatru fără a deveni concert și plin de teatru fără a fi teatru, o lume alcătuită din trei oameni vizibili și instrumentele lor”,

anunță realizatorii. Spectacolele se vor juca din nou în aprilie și mai.

Un proiect unic în România se va lansa în aprilie – *Trilogia evreiască*, regizată de Mihai Măniuțiu, avîndu-l în centru pe actorul Marian Rălea. Mult-așteptata trilogie debutează pe 17 aprilie, cu *Ecleziastul*, dramatizare după Biblie, urmată pe 27 aprilie de *Shoah. Versiunea Primo Levi*, un scenariu după interviuri cu Primo Levi. Dacă în prima parte unic actor este Rălea, în cea de-a doua i se alătură 25 de actori sibieni. A treia parte, *Experimentul Iov*, cu același artist în rolul principal, se va juca pe 9 mai, iar textul pleacă de la Vechiul Testament și de la opera lui Jung.

Numerose spectacole de dans

Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, ajuns la ediția a XIV-a, este programat pentru perioada 24 mai – 3 iunie,

dar e încă devreme și mai pot apărea modificări. Sînt așteptate 350 de evenimente în 11 zile, în 43 de locații, la care se estimează că vor participa zilnic 60.000 de spectatori.

Printre spectacolele de teatru se numără câteva extrem de promițătoare. *Rinocerii* de Eugène Ionesco, pus în scenă de Teatrul Național din China, se anunță ca o variantă interesantă, din descrierea organizatorilor: „Fundalul inițial alb al scenei devine negru, în timp ce o cerneală neagră se scurge pe el. Prietenul lui Béranger se tăvăleşte și se ghemuiește la pămînt, tipînd și zbătîndu-se isteric. Prin colorarea în negru a hainelor sale albe, Jean se transformă într-un rinocer”. Interesant de vizionat acest spectacol alb-negru în tandem cu *Rinocerii* gri ai lui Tompă Gábor, cu echipa teatrului sibian.

Va fi prezentat și un nou spectacol *Pescărușul*, al Théâtre National de la Communauté Française, Belgia, realizat „într-o manieră intimistă, apropiată de spectatori, construind cu aceștia o relație cit mai strînsă și directă”.

De asemenea, vor fi numeroase spectacole de dans, cum ar fi cel al Baletului Național Chilian sau al Beagle Inc. din Japonia, precum și ale unor companii din Belgia, Canada, Israel. Două concerte atractive din cadrul festivalului sînt „Cuba Libre”, un proiect internațional cu artiști din Köln, Bremen, Frankfurt, Kassel, Fulda, Las Palmas și Cadiz, și „Zipang featuring Marius Mihalache”, un concert cu muzică tradițională japoneză combinată cu armonii internaționale.

Instalații uriașe pe cerul Sibiului

Nu vor lipsi spectacolele de instalații, în care tehnica și arta își vor da mîna, incitînd spectatorii să devină participanți. *Il Corso* este un spectacol în aer liber al Theater Pan din Germania, ce implică 25 de actori, acrobați și muzicieni, care creează un spectacol incendiar, desfășurat chiar în mijlocul publicului. Imagini suprarealiste vor povesti istoria, spectacolul fiind inspirat din *Cartea întrebărilor* a lui Pablo Neruda.

Alt spectacol „în format mare” este *L'horologe celeste/ Orologiul Celest*, al Companiei Transe Expresse, care are la bază un ansamblu de clopote ce formează orologiul, plasat la înălțime, deasupra orașului. Orchestra de clopote va fi ridicată spre cer de către „orologiul celest”, iar evenimentul va putea fi auzit de cîteva mii de persoane fără a fi necesară amplificarea. „Toată instalația orologiului, pusă în valoare de un sistem de lumini integrat în structură, evocă surpriza bucuriei copi-lărești de a deschide o cutie muzicală”, explică organizatorii.

Strada ca scenă

Totodată, ca în fiecare an, la festival vor fi prezente mari companii europene specializate în spectacole de stradă. Adesea criticat pentru densitatea spectacolelor de stradă, în defavoarea calității, festivalul sibian mizează totuși în continuare pe aducerea teatrului aproape de cei care nu sînt și nu vor fi niciodată consumatori constanți. În condițiile în care Sibiu dispune doar de un teatru cu capacitate redusă (funcționează într-un fost cinematograful și are aproximativ trei sute de locuri), varianta străzii ca scenă rămîne o soluție, cu atît mai mult cu cît orașul istoric oferă nenumărate locații neconvenționale interesante pentru teatru – piețe istorice, cetăți, curți interioare ale muzeelor.

„Proiectul dedicat spectacolelor de stradă capătă noi valențe culturale, odată cu angrenarea cît mai multor arte, dar și a unor spații din Sibiu, care numai așa pot fi evidențiate. Teatrul de stradă face din clădirile vechi adevărate săli de spectacole și, în același timp, îmbină dansul cu muzica și acrobația”, spun reprezentanții teatrului sibian.

Tot în luna mai, pe data de 23, Sibiu va găzdui Gala Premiilor UNITER, cel mai important eveniment de premieră a creațiilor teatrale de anul trecut.

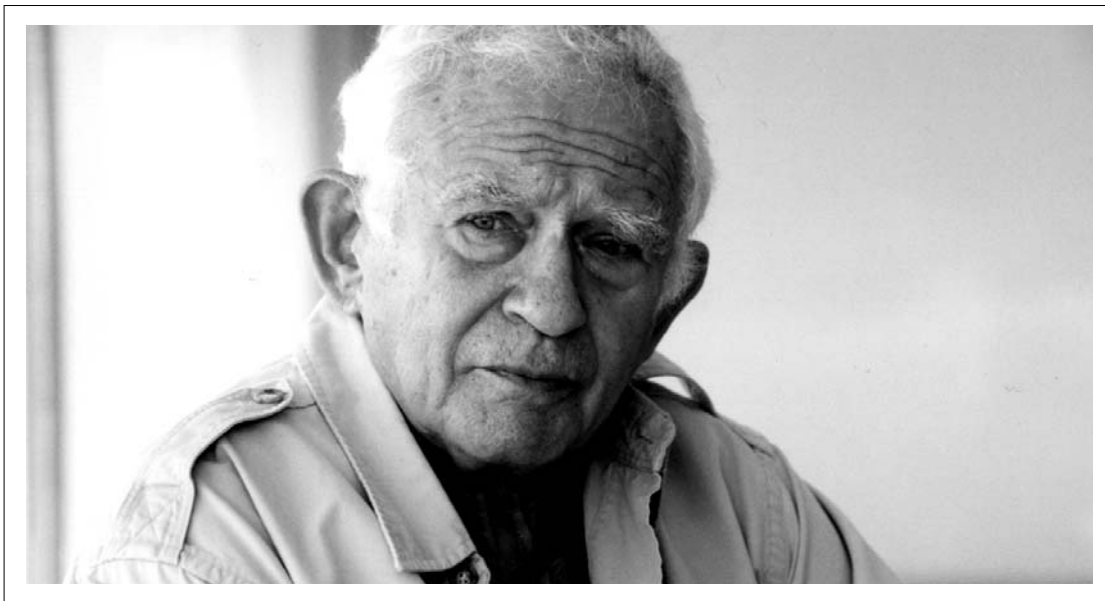
Din păcate, grandiosul *Faust* al lui Liviu Purcărește, ce urmează a fi pus în scenă într-o fostă hală industrială, a fost amînat. Motivul, lucrările complicate la amenajarea infrastructurii. Cel mai probabil, *Faust* va prinde viață abia la toamnă.

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

Special – Norman Mailer

„Suplimentul de cultură” publică un interviu în exclusivitate pentru România cu scriitorul Norman Mailer și un fragment din cel mai recent roman al acestuia, *Castelul din pădure*, lansat în ianuarie în Statele Unite ale Americii și care va apărea în această vară la Editura Polirom. Casiana Ioniță a luat parte la întâlnirea lui Mailer cu alți patru jurnaliști, la sediul Random House, New York, pe 24 ianuarie a.c.

Castelul din pădure va irita mulți oameni

De ce l-ați ales pe Hitler drept personaj principal al romanului Castelul din pădure și de ce acum? Nu s-a mai întâmplat nimic rău în lume după al doilea război mondial?

Ba da, s-au întâmplat foarte multe rele. Dar o parte dintre ele au fost provocate de Hitler. El ne-a otrăvit optimismul legat de civilizație. Impreună, Hitler și Stalin au creat niște fisuri enorme în concepțiile noastre despre civilizație, dar, dintre ei doi, mereu am crezut că Hitler a fost mult mai diabolic decât Stalin. Pe Stalin îl poți înțelege în termeni umani: a venit dintr-o lume crudă și avea un simț foarte simplu al lucrurilor, conform căruia, dacă vrei să câștigi, îți distrugi adversarii. A ucis milioane de oameni, poate mai mulți decât Hitler, dar nu a făcut-o în camere cu gaz, ci împușcându-i sau prin alte mijloace. Dar mereu a crezut că o face pentru că sînt dușmanii lui. Hitler ucidea pe categorii și asta este cel mai periculos lucru cu putință, presupunînd că trăiești civilizată. Executa alegînd un anumit grup, precum țiganii, sau grupul cel mai vizat, evreii, eradicîndu-i în masă. Felul acesta de vanitate trece dincolo de limitele vanității umane, de aceea cred că era inspirat de diavol. Și cred că prezența aceasta este în continuare cu noi, într-o măsură mai mică. George Bush al nostru nu este Hitler, s-ar putea să nu fie nici măcar rău, ci doar răutăcios sau

neascultător. Vreau să spun că intră în probleme foarte mari despre care știe puțin. Din această perspectivă, majoritatea romancierilor sînt și ei neascultători sau răutăcioși.

Încercați să îl descrieți și înțelegeți pe Hitler ca om și ca monstru în același timp, întorcîndu-vă la rădăcinile lui?

Am fost fascinat de problema pe care mi-am stabilit-o. Cînd îți ai petrecut atîta vreme scriînd romane precum am făcut eu, trebuie să fii interesat nu doar de temele cărților tale, ci și de problemele pe care îți le ridică. Astfel îți creezi propriul tău test, precum o face un atlet, care se întrebă dacă poate sări peste o anumită limită. Am încercat același lucru cu Iisus acum zece ani și nu am reușit cu adevărat, conform standardelor mele. Era un personaj prea mare pentru mine. Dar mi-am propus să încerc iarăși cu Hitler. Nu am putut să gîndesc precum cineva care a fost conceput de Dumnezeu, dar poate reușesc să gîndesc precum cineva care a fost creat de diavol. Asta a părut să fie un pic mai ușor, dată fiind propria mea constituție.

Atunci romanul este despre Hitler sau despre diavolul care ia un suflet slab și reușește să creeze un monstru?

Nu cred că este vorba despre un suflet slab, ci de o șansă pentru diavol. Cu alte

cuvinte, am accentuat aici posibilitatea unui incest. Cînd ești un romancier, încerci mereu să te întrebi ce ai face dacă ai fi persoana despre care scrii. Așa că m-am întrebat ce aș căuta dacă aș fi diavolul. Aș căuta „incestuare”. Aș căuta oameni care s-au născut dintr-un incest pentru că aceștia sînt capabili fie de lucruri extraordinare, fie de lucruri îngrozitoare. Cînd genele sînt atît de apropiate, posibilitatea de bine sau de rău se dublează. Mi-a plăcut ideea asta și am urmărit-o. Sigur, vorbim despre un roman și romanele nu trebuie să fie pline de fapte, sînt articulate de imaginația scriitorului. M-am gîndit să îl las pe diavol să aleagă un „incestuar”. Mi-a plăcut imens ideea că diavolul a fost prezent la concepția lui Hitler, că diavolul i-a luat locul ingerului Gabriel.

Reușește ficțiunea să dea o imagine mai bună a realității decât cărțile de non-ficțiune?

Am spus asta de multe ori, într-adevăr. Cred că motivul este simplu: majoritatea faptelor sînt inexacte. Deseori oamenii prezintă atitudini drept fapte. Faptele sînt deseori distorsionate, sînt adunate în așa fel încît nu se leagă unele de altele, doar par să se clarifice unele pe altele dacă nu ești foarte atent. Din punctul ăsta de vedere, oricine își bazează ideile pe fapte intră într-o incurcătură. Pe cînd dacă

Norman Mailer s-a născut la 31 ianuarie 1923 în Long Branch, New Jersey. A studiat la universități de elită, printre care Harvard și Sorbona. A luptat în Filipine în cel de-al Doilea Război Mondial, experiență reflectată în capodopera sa, romanul *Cei goi și cei morți*, publicat la vîrsta de numai 25 de ani, care a primit elogii fără precedent din partea criticii, intrînd imediat în canonul literar american. A fost coeditor al faimoasei reviste *Village Voice* (1954). În abordarea operii lui nu se poate face o distincție clară între ficțiune, jurnalism și eseistică, iar combinația de reportaj și proză subiectivă se întîlnește în multe dintre cele mai cunoscute cărți ale sale, precum *Armatele nopții* (1968, distins cu Premiul Pulitzer și National Book Award), *Bătaia* (1975), *Cîntecul călăului* (1979, Premiul Pulitzer), *Strigoii lui Harlot* (1991) ș.a. Pe lângă romane, a mai publicat poezie, proză scurtă, scrieri politice, eseuri, biografii și critică literară.

scrii un roman, și mă refer aici la puținii buni romancieri, la cei precum Tolstoi sau Stendhal, poți să ajungi la o paradigmă a posibilităților umane atît de profundă încît poți să o folosești ca un model sau, ironic, ca un fapt al existenței. Cu alte cuvinte, cred că marile romane sînt mai aproape de adevăratele fapte ale existenței decît un „factoid” (n.r.: Mailer a inventat termenul „factoid” în biografia lui Marilyn Monroe pentru a desemna „faptele ce nu există, ci sînt create de mass media”).

Ați prevăzut că romanul acesta îi va enerva pe cei de stînga din cauza metafizicii.

Da, pentru că stînga preferă să nu creadă în existența lui Dumnezeu și a diavolului. La fel și mulți dintre cei ce se situează la centru în Statele Unite.

Ne puteți spune mai multe despre credința dumneavoastră în Dumnezeu? Lupta dintre diavol și Dumnezeu din roman nu pare doar o luptă metaforică.

Cred că lupta asta explică în parte existența noastră. În Evul Mediu, Dumnezeu

și diavolul erau în aceeași poziție. Oamenii credeau că sînt ori salvați, ori condamnați definitiv. Ori erau ajutați de Dumnezeu, ori erau chinuți de diavol. Iluminismul a considerat ideile acestea atît de claustrofobe și de neproductive, dorința de a ne extinde posibilitățile ca oameni a fost atît de puternică, încît i-am exilat pe Dumnezeu și pe diavol pe cît am putut. Proiectul iluminist a reușit atît de bine, i-a îndepărtat atît de mult, încît, dacă începi să vorbești despre Dumnezeu și diavol acum, trebuie să te uiți atent la fețele oamenilor și la expresiile lor, pentru că jumătate dintre ei te cred un pic nebun și se îngrijorează. Cei ce te plac se îngrijorează, iar cei ce nu te plac încep să chicotească. În sensul ăsta, este foarte greu să vorbești despre Dumnezeu și diavol, dar, da, cred în Dumnezeu. Nu în Dumnezeuul fundamentalistilor americani – cred că ei sînt agenți pentru Satan. Oricine crede că Dumnezeu creează legi și oferă judecăți finale și permanente este pentru mine opusul lui Dumnezeu. Pentru mine, Dumnezeu este creatorul nostru, un creator extraordinar, care duce un război cu alte părți ale universului.

Nu vreau să încep să vorbesc despre lucrurile acestea foarte complicate, dar să presupunem, pentru un moment, că Dumnezeu este creatorul sistemului solar. Cred că sînt și alți dumnezei care au creat alte sisteme. Dar simpla lui existență deschide o serie de posibilități extraordinare. Dumnezeu doar face tot ce poate el sau ea mai bine și mi se pare natural să existe o forță opusă, un Satan, un principiu diabolic. Cred deci că pentru mine Dumnezeu și diavolul sînt reali. Noi, oamenii, sîntem o a treia forță care deține noțiunile de Dumnezeu și de diavol. Mulți dintre noi – eu nu fac parte dintre ei – cred că nu mai avem nevoie de Dumnezeu și de diavol. Și poate nu e nevoie de nici unul dintre ei ca să fim distruși, poate tehnologia va reuși să ne vină de hac. Tot ce vreau să spun este că știu că o carte ca aceasta va irita mulți oameni, trebuie să fie așa. A enervat mulți germanii și sînt bucuroși că unii dintre reporterii sînt germani pentru că vreau să vă întreb cum explicați această reacție. Inițial mă gîndeam că romanul ar trebui să apară mai întîi în Germania, ca să vedeți cît de naiv sînt. Va fi bine primit, va fi un bestseller în Germania, și atunci o putem aduce în America. Însă am găsit edituri care vor să o publice peste tot în lume, dar nu și în Germania.

Cum explicați reacția aceasta?

Asta vreau să vă întreb eu pe voi. Nu știu răspunsul. Evident, am atins un subiect profund. Poate are de-a face cu dorința germanilor de a îl lăsa pe Hitler deoparte, pretinzînd că nu există, poate că germanii suferă de același lucru ca și evreii și nu vor să confrunte toate faptele, ci să fie *politically correct* și insistă ca anumite lucruri să nu fie menționate. Nu știu, poate că germanii sînt mai *politically correct* decît am crezut. Nu pretind că știu foarte multe despre Germania de azi.

Credeți că răul se reîncarnează în anumite personaje istorice?

Am încercat să evit asemenea întrebări pentru că sînt prea dificile și prea înșelătoare. Nu am avut curaj să mă apropiez de multe întrebări foarte mari. Una dintre ele este legată de „clienții” diavolului: dacă diavolul sau unul dintre agenții lui, unul dintre demoni, ia în stăpînire un client, oare clientul acesta va crea apoi alți clienți sau totul e reîncarnat? Sigur că ajungem pe un teren instabil dacă luăm întrebările acestea în serios. Refuz să fiu serios cînd vine vorba de asemenea lucruri, pentru că nimeni nu poate ști răspunsurile. Putem să ne jucăm cu întrebările, nu să apărăm o poziție clară. Sînt romancier, acestea sînt decizii legate de roman și pot să fac orice vreau. Nu știu dacă răul poate fi transmis de la un om la altul. Cred că ar putea fi, dar cînd și cum și unde sînt alte întrebări.

În carte faceți aluzie la cum este prîvit răul în America și în Orientul Mijlociu după al doilea război mondial. Ce părerare aveți despre „Imperiul răului”, sintagma lui Reagan pentru URSS, și „axa răului”, sintagma lui Bush pentru Irak, Iran și Coreea de Nord?

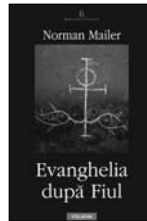
Sînt lucruri diferite, desigur. Comunismul era un subiect enorm, nu vreau să încep o discuție despre asta acum, după atîția ani. Cît despre „axa răului”, să spunem lucrurilor pe nume: Bush este cel mai ignorant președinte pe care l-au avut

vreodată Statele Unite. Din cînd în cînd, unul dintre asistenții săi îi oferă o frază care îi place. A auzit „axa răului”, i-a plăcut și a știut că jumătate din America este la fel de proastă ca și el, și el acelei părți i se adresează. Știa că acelei părți are să îi placă sintagma „axa răului”, care nu are nici un sens, pentru că țările sînt extrem de complexe. Sînt sigur că Iranul este o țară îngrozitoare în multe feluri, dar și una foarte interesantă în alte sensuri. Este ridicol să presupui că Iranul este pur și simplu „rău”. Ideea că teroristii pot să cucerească America este o absurditate enormă. Ei sînt așa de puțini, iar noi sîntem o națiune imensă. Cred că dacă am prinde zece terorști și i-am duce într-o excursie lungă cu mașina prin America ar renunța la orice planuri. Țara asta este așa de mare, încît nu poate fi cucerită decît dacă devenim așa de speriați și lași cum încercă Bush să ne facă pe toți, împrăștiind ideea că sîntem într-un pericol imens, că poți să ieși pe ușă și să fii aruncat în aer. Este o monstruoasă. Cîți irakieni au fost uciși pînă acum? Între 20.000 și 60.000. Pentru 3.000 de oameni uciși pe 11 septembrie și 3.000 de soldați americani uciși pînă acum. Deci e vorba de 6.000 de oameni versus între 20.000 și 60.000. Ce se rezolvă în felul ăsta împotriva terorismului? După 11 septembrie s-ar fi putut alege să fie făcute mai eficiente serviciile secrete și să fie astfel eliminați o parte dintre terorști, sigur că nu puteau fi prinși toți. Asta s-ar fi putut face, și războiul din Afganistan ar fi putut fi dus bine. Nu să mergem în Irak cu ficțiunea că vom aduce democrația unei țări împărțite în cîteva tabere care se detestă și vor să se distrugă unele pe altele. Nu se poate democratiza o țară împărțită în asemenea tabere. Oricît de dură devine politica americană, nu vrem totuși să ne omorîm între noi, nu există americani de stînga sau de dreapta care să zică: „Omorîți-i pe toți oamenii din Texas sau din New York”. Poate o zic la o bere, dar nu o iau în serios. Irakienii sînt serioși și vor să se omoare între ei. Cum poți să impui democrația acolo? Nu poți. E o nebulie să crezi că democrația este un sistem politic ce poate fi injectat într-o țară. Democrația este floarea unei culturi. O țară ajunge la democrație și trebuie să o mențină. Democrația este ca dragostea, poate să crească sau să se reducă.

Poate fi Hitler separat de cultura germană?

Una dintre ironiile legate de Hitler și de naști este că germanii și evreii sînt cele două grupuri ce credeau că soluția pentru relele umanității se găsește în cultură. Nu credeau în același fel de cultură, ci în valoarea culturii. Ironia teribilă este că una dintre națiunile ce credeau cel mai mult în cultură a devenit națiunea ce a violat cultura cel mai puternic. Și au distrus celălalt grup, jumătate din el, ce credea la fel de mult în valoarea culturii. Aș zice că aceasta este o ironie satanică. Hitler poate fi separat de cultura germană, germanii erau oameni culti. Germania s-a transformat dintr-o națiune de fermieri și vîntători într-un imperiu și era o națiune civilizată, cultă, mîndră de asta. Dar cea mai civilizată națiune a devenit cea mai puțin civilizată. Hitler a avut un efect imens asupra Germaniei. Întrebarea enormă, aiuritoare pentru noi este cum de a reușit să îi convingă pe germani să aibă încredere în el pentru

LA EDITURA POLIROM AU FOST TRADUSE:

o perioadă. Trebuie să crezi în inspirație satanică. Stalin nu a trebuit să-i convingă pe ruși, a fost vorba de o revoluție condusă de alții și condițiile erau favorabile acelei revoluții. Sigur că America nu a trecut niciodată printr-o asemenea depresie precum au trecut germanii după umilinta de la Versailles, care i-a făcut să folosească mărcile drept tapet spre finalul inflației. Dacă am fi în trecut prin așa ceva, poate am fi avut lideri cu puteri diabolice. În asemenea condiții, poate eram și noi înclinați spre fascism. Însă acum, la noi, democrația poate să se deterioreze din ce în ce mai mult dacă nu sîntem atenți.

V-ați amuzat în timp ce scriați romanul și l-ați numit pe Dumnezeu „Dummkopf” și pe diavol „Maestro”? Cine a inventat universul, diavolul sau „Dummkopf”?

Diavolul este foarte îngrijorat și atent ca soldații lui, agenții lui să nu fie atrași de Dumnezeu. Fiecare general își face griji ca soldații lui cei mai buni să nu fie fascinați de abilitățile dușmanului. De aceea în războaie dușmanii sînt denigrați, cum făceau și Statele Unite în al doilea război mondial. Așa că este în interesul diavolului să îl numească pe Dumnezeu „Dummkopf”. Dacă eu, ca romancier, m-am amuzat? Sigur, cum să nu. Cînd scrii o carte și ai un gînd diabolic, îl urmezi pînă la capăt, de-asta sîntem romancierii, sîntem niște diavoli mai mici.

Continuare în paginile 8-9

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Age of Empires

Fiecare om are un punct sensibil, un tendon al lui Ahile pe care îl ascunde cu grijă de ceilalți, oferindu-le o mască acoperitoare. Că sînt un om serios, că nu sînt chiar atît de serios, nu mai contează, așa cum nici la Gabriel Dimisianu nu mai importă ce se ascunde sub sintagma încetățenită de critic echilibrat. Formulele acestea caracterizante s-au născut și au dat ocol lumii literare, nu le mai putem schimba, orice ar fi. Și ele nici nu sînt atît de rele. În fond, e mai bine să și se repete că ești serios, foarte serios, extrem de serios, decît că ești neserios, secătură, om de nimic...

Vi-l închipuiți însă pe criticul constructiv, canonicant, citind din scoarță-n scoarță cărțile unei literaturii pe care se ambiționează s-o panorameze, vi-l închipuiți pe acest om care face critică șapte zile pe săptămînă jucîndu-se ca un obsedat pe calculator? Cum e posibil? De ce o face? Și care dintre miile de jocuri disponibile îl pasionează pe acest tînăr bătrîn ce pare să aibă mereu o morgă academică?

lata că am preluat argumentația și stilistica adversarilor mei, anume pentru a le oferi noi posibilități de calomnie și subminare. Îmi plac la nebulie jocurile de strategie, cu atacuri și riposte, ridicări de cetăți și punere a lor la pămînt, incursiuni de jaf și rezistențe organizate eroic, pînă la ultimul om. Sînt mort după *Age of Empires*.

Și, după sute de ore jucate pe hărțile Imperiului Roman, după ce am fost ba „eroul civilizator”, ba un „barbar” încapăținat care i s-a opus din răsputeri, după ce am strîns tone de resurse și am derulat zeci de campanii laborioase – pot spune că mă și pricep. Vedeți voi, jocurile acestea de strategie se desfășoară într-un interval de timp semnificativ mai lung decît

cele cu bătăiță și pușcoace. Și sînt ceva mai complexe decît a ochi cu mitraliera fruntea inamicului. În *Age of Empires*, trebuie să ai ceea ce se numește viziune: să gîndești în avans, să îți cont de condițiile obiective ale dezvoltării, să nu-ți subestimezi adversarul, ci să-l pindești la fiecare articulație a concepției lui strategice. Trebuie să cauți, să te miști pe spații vaste, dar și să ai grijă ca spatele, cetatea, orașul edificat și îmbunătățit să nu cedeze. Ești responsabil cu internele și cu externele, cuceritor și edil, general de armată și ministru al agriculturii. Cînd ești roman (fiți mîndri! e vorba de strămoșii noștri), te confrunți cu mișcările turbulente-haotice ale unor barbari a căror principală distracție pare să fie distrugerea. Cînd ești cartaginez, ai de ținut piept unui adversar teribil de organizat și cumplit de bine înarmat, un fel de precursor al Statelor Unite de azi. Uneori, tocac de capatulite romanilor, mă simțeam cum probabil se simte Bin Laden cînd se ascunde prin peșteri.

De fapt, acesta e și farmecul jocului. Te transpune cu o incredibilă fidelitate într-un context istoric vechi, făcîndu-te să te confrunți cu determinările și implicațiile lui. Nu sînt soluții *deus ex machina* de ieșire din impas. Privesc cu scribă furtișagurile prin care se ocolesc etapele dificile ale jocului. Cei care o fac cîștiga cîteva ore, dar își pierd pentru totdeauna respectul meu. Miza este să îți găsești, să dezvolti și să faci operațional un complex de elemente, atribute și atitudini de învingător. Dar nu un învingător dement, exultînd în virtele distrugerii, ci unul înțelept, care va guverna peste popoarele supuse.

Înțelegeți acum de ce-mi place atît de mult, pînă la boală, *Age of Empires*?

Centrul Național al Dansului
oameni care mișcă lumea

Bleed Body

Spectacolul instalație susținut de Compania Orion Ballet
Concept, coregrafie, colaj muzical: Sergiu Anghel
Costume: Raluca Botez
Dansează: Sandra Mavhima, Raluca Botez, Elena Păun, Ionides Altila, Arcaide Rusu, Gabriel Luca, Petrică Voicu

Sâmbătă, 3 februarie și vineri, 9 februarie orele 19:30

alternativ

Suplimentul de Cultură

Centrul Național al Dansului - București, Bd. Nicolae Bălcescu 2, București
Tel.: +40-211-218 90 76, info@cnad.ro, www.cnad.ro

NORMAN MAILER:

„America are un fel de aroganță nesănătoasă“

Continuare din paginile 6-7

Aflăm din roman mai multe despre părinții lui Hitler și despre diavolul Dieter dect despre Hitler. Asta a fost intenția dumneavoastră?

Inițial cartea urma să fie intitulată *Mama lui Hitler*. Eram fascinat de ideea că o femeie poate crea un asemenea monstru. Apoi tatăl a devenit din ce în ce mai important pentru că mă simțeam mai confortabil cu personajul lui și el s-a dezvoltat. Inițial cartea trebuia să se termine când Hitler avea 3 sau 4 ani, dar am decis să continui până la 16 ani. Mi s-a părut că acolo ar fi natural să se oprească, înainte să își înceapă viața plină de aventuri. Așa că Hitler s-a dezvoltat până la un punct, dar nu așa zice că este personajul principal, ci unul dintre cele trei personaje principale: tatăl, mama și fiul.

Ce ați aflat despre Adolf Hitler scriind cartea aceasta?

Orice am aflat, sper că se regăsește în carte. La finalul cărții, viitorul e încă deschis. M-am gândit că romanul este plauzibil dacă este clar că diavolul nu l-a ales doar pe Hitler. Există o sută sau o mie de posibili Hitleri în lume, nu doar în Germania, oriunde în lume. Când se termină cartea, în 1905, Hitler încă așteaptă ca partea lui întunecată să se dezvolte, are în față marile teste care îl vor forma. După aceste teste se va arăta adevăratul Hitler. Dar la finalul cărții el e doar un Hitler potențial, nu e monstru, ci doar un băiat diabolic nu prea simpatic.

Materialul perfect pentru un diavol.

Da, materialul perfect. Presupun că diavolul are de unde alege și nu se poate concentra dect asupra câtorva lucruri. E foarte important pentru mine, în carte, faptul că diavolul și Dumnezeu au limite lor, că nu pot face și chiar orice vor. Trebuie să se îngrijoreze și ei și agenții lor și să vadă mereu ce este disponibil pentru ei.

Dacă citim cartea ca o verșune a lui Faust, ca o luptă pentru sufletul uman, îl putem înlocui pe Hitler cu oricine altcineva?

Am senzația că oamenii nu sînt aleși întâmplător, e doar o presupunere. Dați-mi voie să improvizez: dacă aș fi un diavol precum cel ce spune povestea, aș alege anumiți clienți care sînt potrivii și pentru care nu trebuie să muncesc prea mult. Ei îl caută deja pe diavol, vor să fie clienți, așa că îi iau, trebuie să îi iau pentru că așa vrea superiorul meu, Maestro. Mă străduiesc și eu, pentru că și îngeri protejează pe cine pot, au ținte și pot să îi bătute de ei. Așa mă amuz când scriu un roman. Ideea e că oricine devine clientul diavolului parcurge un alt drum și am fost fascinat de cite posibilități sînt. E o birocratie enormă cu ocazii speciale și parcursuri speciale. După ce am fost așa de aproape de CIA, eram gata să îmi imaginez un CIA celest și unul suprana-

tural și întunecat. Spionii agențiilor secrete urmează și ei parcursuri diferite înainte să ajungă spioni. Pe scurt, pot să spun că am folosit CIA-ul drept model.

Ați fost martorul multor evenimente cruciale din secolul 20. După ce ați văzut cum arată secolul 21, ce așteptări aveți de la acesta?

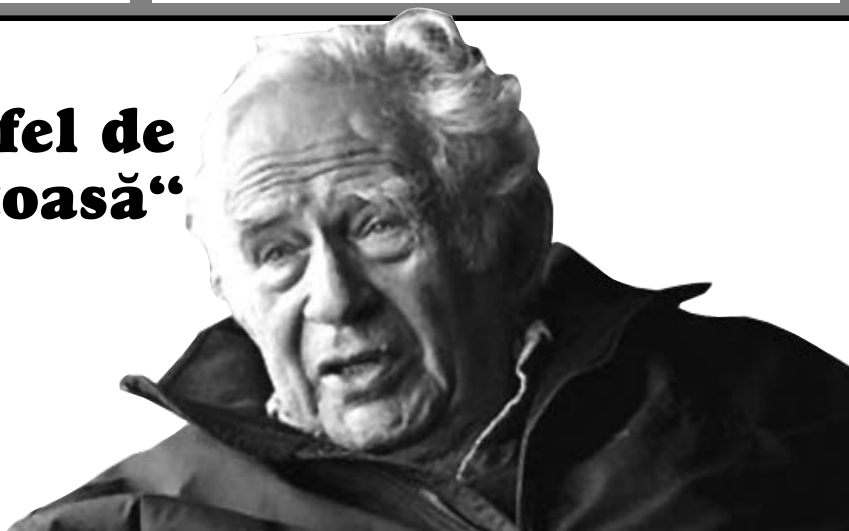
În secolul 20 am trăit cu scenariul că ne vom autodistruge printr-un război nuclear. Asta a fost și punctul maxim, și punctul minim. Partea teribilă era că ne vom distruge, iar cea bună este că nu am făcut-o și că Războiul Rece s-a terminat fără un dezastru. Secolul 21 reia aceeași problemă, dar într-un alt fel. Acum putem distruge tot, fără un război nuclear, ci prin greșeli îngrozitoare față de mediul inconjurător, prin tehnologia care pare să fi progresat mai mult dect noi. Apar întrebări înfricoșătoare și problema este că nu poți să începi să le găsești răspunsuri dect știind multe despre tehnologie. Altfel poți doar să te sperii. Cred că tehnologia mă face să mă simt cum se simțeau oamenii din Evul Mediu față de Dumnezeu și de diavol — este o forță mai mare dect mine pe care nu o pot înțelege.

Ce fel de conservator sînteți?

Sînt un conservator? Nu îmi cereți o definiție, nu o pot da. Tot ce simt e că și dreapta, și stînga au probleme foarte grave. Fiecare are și ceva valoros și încerc să găsesc o sinteză a lor, dar nu reușesc prea bine. Ca majoritatea oamenilor care intră în politică, am un nume pentru ceea ce sînt, dar nu explică mai nimic (precum „social-democrat“): „conservator de stînga“.

Vă gândiți să continuați cu un roman asemănător?

O să împlinesc 84 de ani într-o săptămînă. Am văzut cum oamenii care au 84, 85 de ani îmbătrînesc din ce în ce mai repede. Și eu am îmbătrînit repede în ultimii 3 ani. Presupunînd că durează 3 ani să scrii un roman, nu vreau să promit nimic, s-ar putea să nu se mai întîmple. Dacă reușesc, aș fi încîntat. Dar nu se știe. Aș vrea să scriu un alt roman și să rezolv ceea ce i-a nemulțumit pe unii în cartea asta, să intru mai mult în viața lui Hitler. Aș vrea să scriu și despre Heinrich Himmler, care este fascinant, singurul om din ierarhia nazistă care era genul. Creierul lui Hitler era gol și devine din ce în ce mai neinteresant pe măsură ce înaintează în vîrstă. Gering ar fi și el de interes, însă a ales sportul și aventura și vanitatea, e un personaj interesant, dar nu e profund. Goebbels cred că era brillant și foarte concentrat, dar nu l-aș alege. Dar Himmler credea că va reuși să îmbunătățească civilizația. E un amestec de semi-geniu și nebul deplin și ar fi interesant să scriu un roman despre el. Să vedem dacă pot. Are o dimensiune sălbatică, asta îmi place la el ca personaj, nu-mi place ca om, avea una

» **Mă gîndeam că romanul ar trebui să apară mai întîi în Germania, ca să vedeți cît de naiv sînt. Va fi bine primit, va fi un bestseller în Germania, și atunci o putem aduce în America. Însă am găsit edituri care vor să o publice peste tot în lume, dar nu și în Germania.**

dintre cele mai urtite fețe pe care le-am văzut vreodată.

Ați fost foarte prolific de-a lungul anilor. Ați renunțat vreodată la un text plănuit?

Nu, am terminat cam tot ce am început. Acum cîțiva ani am început citeva romane pe care le-am lăsat deoparte după primul capitol pentru că mi-am dat seama că nu mergeau. S-a întîmplat de două sau trei ori. În ultimii ani mi-a fost mai clar cînd aveam o carte și cînd nu, așa că am terminat cărțile începute.

Ce vă place mai mult, să scrieți sau discuția de după?

Știu care dintre cele două e mai ușoară. Cel mai mult îmi place să fac filme. Mi-a plăcut la nebunie să fiu regizor. Din păcate, nu eram prea talentat la asta, așa că nu am putut să am o carieră. A fost însă foarte amuzant cît am încercat pentru că poți să faci atîtea lucruri pe care nu le poți face în viața de zi cu zi. Am fost căsătorit de șase ori și de fiecare dată mi-am rugat soția să își onduleze un pic părul, dar nu am avut nici o șansă. Cînd ești regizor, îți aduc pe cineva ca Isabella Rossellini și dacă vrei să aibă părul ondulat, cofeaza zice imediat da. Ai enorm de multă putere ca regizor, ești un general responsabil pentru toată vărsarea de sînge. E o viață extraordinară. Problema este că trebuie să fii mereu plin de succes și eu nu am reușit.

În Europa, sau cel puțin în unele țări precum Marea Britanie și Franța, oamenii cred că scriitorii se nasc scriitori, pe cînd în America scriitorii mai degrabă se creează, se antrenează. Ce spune asta despre America?

America are un anume fel de aroganță nesănătoasă. Nu vorbesc despre virtuțile țării mele pentru că unii dintre cei mai răi oameni din America vorbesc mereu despre virtuțile americane. Așa că prefer să vorbesc despre defectele noastre. Cred că un adevărat patriot este mereu foarte

conștient de tot ce nu merge bine în țara lui. Una dintre problemele noastre este impresia că romancierii talentați sînt ca roșile de seră, că ambii pot fi creați. Americanii cred că totul se poate și va fi făcut. Nu contează în ce context. Și în Irak s-a întîmplat la fel.

În roman îi mulțumiți profesorii dumneavoastră de germană. Cred că nu v-a învățat ea cuvîntul „incestuary” („incestuar”).

Nu, l-am inventat eu.

La sfîrșitul cărții diavolul D.T. ține un lung discurs despre limba germană. Ați învățat germană sau cum de sînteți fascinat de ea?

Am încercat să învăț germana înainte să încep cartea. Am lucrat cu un prieten drag de familie și m-am străduit să vorbesc și să citesc germana, pentru că voiam să citesc o parte din literatura germană. Dar un om de știință foarte înțelept mi-a spus că nu mai poți învăța o limbă nouă după 50 de ani. Și avea dreptate în cazul meu, nu am putut, așa că am renunțat. Dar îmi place cum sună germana și sigur că, fiind evreu, am fost înconjurat de idiși, care nu e cea mai atrăgătoare formă de germană, dar face ca germana să-mi fie familiară. Am avut dădace germane cînd eram mic, le iubeam și eram foarte supărat cînd mergeam la plajă și își aduceau prietenii și erau mai atente la ei dect la mine.

Dacă ați putea alege doar cinci cărți din cite ați scris, pe care le-ați alege?

Nu pot să răspund la așa ceva. Am nouă copii, dacă m-ar pune cineva să aleg doar cinci dintre ei și să merg cu ei în desert? Cum rămîne cu ceilalți patru, ei cum s-ar simți? Dacă romanele nu pot să simtă nimic, n-are sens să le iau cu mine, iar dacă simt ceva, nu pot să renunț la nici unul.

Dacă dintr-un motiv sau altul nu ați mai termina un alt roman, ați fi fericit

cu acesta drept ultimul dumneavoastră roman?

Trebuie să spun că da, pentru că pînă să îl termin am crezut că va fi ultima mea carte și eram mulțumit cu ea. Acum, văzînd interesul oamenilor față de restul vieții lui Hitler, încep să mă gîndesc mai bine. Se știe așa de mult despre viața lui Hitler ca adult, încît am vrut să pornesc examinarea lui cu ideea că ar fi putut fi inspirat de diavol, sperînd că asta poate duce alte întrebări semnificative. Dar e greu să grăbești procesul scrierii și nu pot promite că pot continua ce am început.

Faptul că ați devenit cunoscut devreme, la 25 de ani, a fost o binecuvîntare sau un blestem?

Atunci credeam că e un blestem, dar acum m-am hotărît că era invers. Nu eram pregătit atunci și am pierdut o grămadă de vreme. Am avut o criză de identitate cînd nici măcar nu știam ce înseamnă asta. La 25 de ani te consideri un om normal, destul de talentat ca scriitor. Și dacă devii o celebritate americană fără să fii pregătit, și se pare un blestem, pentru că trebuie să îți schimbi toate obiceiurile. De aici vine criza de identitate, nu ne place să ne schimbăm obiceiurile. Dar uitîndu-mă înapoi la ce s-a întîmplat cred că am fost norocos. Inițial nu mi-am dat seama că nu am fost nevoit să trec prin acei ani grei și distrugători prin care trec mulți scriitori tineri, cînd sînt forțați să practice niște meserii pe care le detestă în timp ce talentul lor se risipește. Singura mea problemă a fost să reușesc să nu îmi pierd talentul prin diverse forme de exces, și asta e mai ușor de făcut. Mi-am permis să mă gîndesc mult, să îmi petrec viața gîndînd, ceea ce este o mare binecuvîntare. Răspunsul la întrebare este: am crezut că e un blestem și m-am înșelat, era o binecuvîntare de care nu mi-am dat seama.

Traducere de Casiana Ioniță

AVANPREMIERĂ EDITORIALĂ

Castelul din pădure

De Norman Mailer

Cartea IV – Ofițerul Serviciilor Secrete

Capitolul I

Da, sînt un instrument. Sînt un ofițer al Celui Malefic. Iar acest instrument de încredere tocmai a comis un act de trădare: este inacceptabil să ne dezvăluim identitatea.

Autorul unui manuscris nesemnăat și nepublicat poate spera să rămînă anonim, însă nimic nu îi oferă siguranța că va reuși să o facă. Dacă încă de la început am vorbit despre teama mea față de demararea acestei lucrări, am făcut-o pentru că am fost conștient de faptul că mai devreme sau mai tîrziu voi fi nevoit să îmi dezvăluim identitatea. Acum însă, după ce am spus aceste lucruri, s-au schimbat datele problemei. Nu mai pot fi privit ca ofițer nazist. Dacă în anul 1938 m-am putut prefăca că sînt unul dintre ajutoarele de încredere ale lui Heinrich Himmler (locuind în trupul unuia dintre adevărații ofițeri SS), situația aceea a fost temporară. Sîntem întotdeauna pregătiți ca atunci cînd ni se ordonă să intrăm în astfel de roluri, în asemenea locuințe umane, să o facem.

Sînt însă conștient de faptul că aceste afirmații nu pot fi accesibile majorității cititorilor mei. Ținînd cont de actuala autoritate de care se bucură lumea științifică, cei mai mulți dintre oamenii educați sînt gata să conteste un concept privitor la o entitate precum Diavolul. Ei sînt cu atît mai puțin dispuși să accepte drama cosmică a desfășurării unui conflict între Satana și Dumnezeu. Tendința modernă este să crezi că o asemenea speculație nu este altceva decît o absurditate medievală, înlăturată cu secole în urmă de Iluminism. Existența lui Dumnezeu ar putea fi considerată în continuare drept acceptabilă de către o mică parte a intelectualilor, însă nu și cea a unei entități opuse Lui și egale sau aproape egale în puteri. Un Mister poate fi acceptat, însă două – niciodată! Aceste noțiuni ar constitui hrană pentru ignoranți.

Nu este de mirare, prin urmare, faptul că lumea nu a reușit să înțeleagă personalitatea lui Adolf Hitler. El a fost detestat, da, însă nu și înțeles – el este, în definitiv, cel mai misterios om al secolului. Cu toate acestea, așa afirma că eu pot să înțeleg cum funcționează psihicul său. A fost clientul meu. I-am urmărit viața din copilărie, în toate stadiile dezvoltării sale pînă a devenit bestia dezlănțuită a secolului, acest politician aparent atît de modest, cu micuța sa mustață.

Capitolul II

Ca nou-născut, Adolf Hitler a fost cu siguranță un produs tipic al Klarei Poelzl. Nu avea o sănătate prea bună. Într-adevăr, Klara se speria teribil de fiecare dată cînd o picătură de mucozitate se iveaua la nasul lui sau cînd un balon de salivă apărea pe buzele bebelușului.

Este probabil adevărat că și ea ar fi fost gata să moară dacă el nu ar fi supraviețuit. Atenția pe care a acordat-o primelor zile din viața lui Adolf ar fi fost văzută drept isterie în cazul unei femei care ar fi avut mai puține motive de

ingrijorare decît ea, însă adevărul este că ea trăia pe marginea abisului. Amintirile nopților petrecute cu Alois erau acum invadate de mirosul pătrunzător al camerei bolnavilor, Gustav, Ida și Otto fiind pierduți pe rînd în aceleași citeva luni ale aceluiași an. Klara i s-a rugat cu poșenie lui Dumnezeu pentru ca cei trei copii ai săi să fie salvați, însă rugăciunile au rămas fără răspuns. Această mustrare din partea lui Dumnezeu, a crezut

Alois a fost în scurt timp nevoit să se confrunte cu posibilitatea ca o voință de fier, atunci cînd este întărită prin rugăciune, să fie la fel de puternică într-o soție precum sînt puternicii bicepsii uriași ai soțului. La început, lui Alois nu i-a venit să creadă că refuzul ei de a-l lăsa să se apropie de ea era mai mult decît un moft, un nou tertip de seducție.

— Voi, femeile, va rezeșiți cînd înaintea, cînd înapoi, ca o miță care își urmărește coada, i-a spus el.

Apoi, hotărînd că o revoltă ca aceasta trebuie înăbușată fără milă, i-a apucat fesele cu o mîna și un sîn cu cealaltă.

Ea l-a mușcat de mîna pînă i-a dat single, iar el a lovit-o cu pumnul,

moartea este în continuare un domeniu al lui Dumnezeu, nu al nostru. Pierderea lor a intensificat adorația Klarei față de Adolf, împingînd-o dincolo de orice limită a dragostei maternice. Cum el începea să plîngă de fiecare dată cînd ea îl săruta pe buze, Klara și-a dat seama că de vină era mirosul de leșie al gurii ei. Însă din moment ce Alois fusese alungat pe partea sa de pat, folosirea dezinfectantului în fiecare dimineață nu mai era necesară. Astfel, ea îl putea săruta din nou pe Adolf, care gingurea mulțumit.

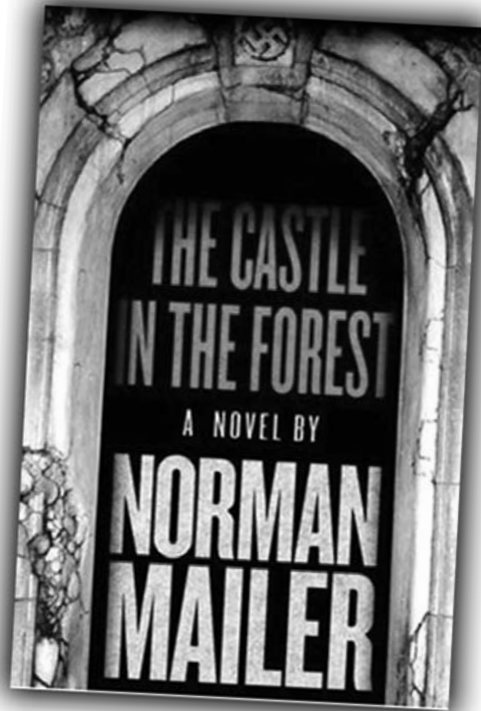
Ne-am așteptat ca acest lucru să fie util. Dragostea maternă excesivă este aproape la fel de promițătoare pentru noi ca și lipsa acestei iubiri. Noi sîntem pregătiți să căutăm excesul în orice formă a sa, bună sau rea, în dragoste sau în ură, prea mult sau prea puțin din orice. Orice exagerare a sentimentelor sincere servește scopurilor noastre.

Cu toate acestea, este necesară și așteptarea. Cînd este vorba de transformarea unui copil în client, respectăm o regulă de bază – acționăm lent. În vreme ce o concepere incestuoasă urmată de un val de dragoste maternă vor oferi multe posibilități, în special cînd evenimentul a fost întărit de prezența noastră în momentul concepției și sîntem, prin urmare, îndreptățiți în speranțele noastre că avem de-a face cu un potențial excepțional, noi așteptăm totuși, observăm. Copilul poate să nu supraviețuiască, pierdem mulți în felul acesta. De prea multe ori, Dumnezeu știe alegerea noastră și, lipsit de inimă – am să afirm acest lucru despre El – da, Dumnezeu poate lua fără inimă anumiți copii, indiferent de prețul plătit chiar de El. Prețul plătit de El? Trebuie făcut un calcul straniu. Dumnezeu nu este insensibil față de speranțele celor din jurul copilului. Moartea timpurie a unui copil excepțional poate demoraliza o familie. Chiar și atunci cînd El știe, prin urmare, că o anumite persoană a fost în mare parte captivată de către noi, El ezită. Uneori nu dorește să își asume durerea provocată familiei. În plus, îngeri Săi pot oricînd să încerce să fure copilul înapoi de la noi.

Dumnezeu respectă deci dragostea maternă chiar și atunci cînd aceasta depășește orice limită. Prin urmare, nu va fi deloc surprinzător faptul că mulți artiști, căpcauni, ucigași, multe genii și cite un salvator ocazional au trăit pentru a ajunge la maturitate deoarece Dumnezeu a ales să nu scape de ei. Primul element al recunoașterii comune în lupta dintre D.K. (după cum îi vom spune Lui de acum înainte) și conducătorul nostru – Maestrul – este înțelegerea faptului că nici o calitate umană strălucită nu poate învinge de una singură, fără ajutorul puterilor Sale sau al puterilor noastre. Chiar și cea mai nobilă, cea mai generoasă și mai dispusă să se sacrifice mamă poate crea un monstru. Cu toate acestea, nu avem de-a face cu un joac în care ne putem baza pe rezultatul final. Acesta este motivul pentru care investiția în nou-născut reprezintă un risc neechilibrat atît pentru Maestrul, cit și pentru Dumnezeu.

Însă cred că o explicație privitoare la aceste condiții, limitări și puteri ale lumii în care trăiesc trebuie prezentată, altfel acestea vor fi prea puțin înțelese.

Traducere de Ioana Vicărescu

ea, nu a făcut altceva decît să confirme păcatul în care trăia.

După ce a fost conceput Adolf, ea și-a făcut obiceiul să-și spele gura cu săpun de rufe în fiecare zi. (Alois avea o preferință nouă – în special în ultimele luni ale sarcinii Klarei – să lipească cu forța gura Klarei de Copoi și să o țină acolo, cu o mînă uriașă pe ceafa ei.)

Nu este de mirare deci că dragostea ei se îndrepta spre copil. Imediat ce Adolf a dat semne că trăiește cu adevărat – curînd a învățat să zîmbească cu încinare la apropierea feței mamei lui –, ea a început să creadă că Dumnezeu ar putea fi bun cu ea de data aceasta, că ar putea chiar să fie pregătit să o ierte. Ar putea El dori să cruțe acest copil? S-a domolit minia Sa? I-a trimis El un inger? Aceasta este speranța pioasă. Apoi a avut un vis în care i se spunea să nu mai aibă nici o legătură cu soțul ei. Aceasta este obligația pioasă.

Învințindu-i un ochi. *Gott im Himmel!* S-a văzut a doua zi obligat să o roage să nu iasă din casă pînă nu îi trece vînațata. Timp de o săptămînă, cu mina bandajată, el a făcut cumpărăturile pe drumul spre casă de la muncă, lipsind de la tavernă în acele seri. Apoi, cînd Klarei i-a dispărut în cele din urmă vînațata, el tot a fost nevoit să renunțe la ceea ce consideră a fi drepturile lui irevocabile și a trebuit să doarmă înghesuit pe partea sa de pat.

Intrucît această situație a durat o perioadă semnificativă de timp, în continuarea povestirii am să o urmăresc pe Klara. Intensitatea emoției este întotdeauna atrăgătoare pentru demoni și pentru diavoli, chiar și atunci cînd fermierii visează la pămînt negru pentru recoltele lor viitoare.

Nu mai trebuie subliniat faptul că moartea lui Otto, Gustav și Ida s-a dovedit folositoare pentru noi, chiar dacă

„HEMINGWAY A SCRIS FRAZE MAI BUNE ȘI MAI SIMPLE DECÎT MINE”

Numele lui Hemingway apare foarte des în cărțile dumneavoastră. Îi recitiți textele?

Da, l-am recitat după ce am scris *The Executioner's Song* pentru că am crezut că l-am egalat în stil și ritm. Dar mi-am dat seama că el a scris fraze mai bune și mai simple decît mine. Nu a fost un mare creier, ci mai degrabă unul normal, dar a fost un scriitor bun, cu un simț al frazelor mai bun poate chiar decît oricine după Shakespeare.

Îi menționați pe Tolstoi și pe Thomas Mann în bibliografia de la sfîrșitul romanului. De ce i-ați ales pe ei dintre toate influențele?

Sper că am învățat de la Tolstoi atît de multe încît influențează fiecare carte pe care o scriu. Iar pe Thomas Mann îl admir foarte mult. Aș vrea să cred că romanul ăsta va fi comparat măcar într-un fel cu opera lui Mann.

Care este sensul acestei bibliografii lungi, sînt listate cărți fără de care nu ați fi putut scrie romanul?

Sînt cîteva cărți fără de care romanul meu ar fi avut mai puține de oferit, cele despre copilăria lui Hitler de exemplu, cea de Bradley Smith. Dar dacă vrei să scrii un roman factual, ești binecuvîntat dacă nu trebuie să incluzi prea multe fapte. Aș zice că toate faptele din carte sînt corecte, în afară de povestea despre apicultor, care este un personaj inventat. Restul personajelor, datelor și locurilor sînt conforme cu ceea ce se știe. Pe de altă parte, avînd doar atît, am avut loc de gîndit personajele și de dezvoltat după cum am vrut. Am avut și marele avantaj de a-l pune pe diavol să spună povestea.

Ați vorbit de viața minunată a unui regizor. Cum este acum să trăiți cu un alt autor (soția sa, Norris Church Miler – n.red.)?

Trebuie să tolerezi vanitatea celui alt. Soția mea este o romanțieră debutantă, cel de-al doilea roman al ei va fi publicat în august. Probabil că va fi o carte de succes. Ea a fost model, este spirituală, inteligentă și o scriitoare bună. Romanul este despre modelele din New York în anii '70, se cheamă *Cheap Diamonds*. Și dacă pot spune că știu ceva despre America e că oamenii vor fi foarte interesați de cartea asta. Așa că probabil va fi mai mult decît nevasta mea mult mai tînără care este și ea romanțieră, va fi o romanțieră de succes. Pînă acum am evitat comparația, dar dacă va vinde mai mult decît mine, am încurcat-o. E o americană mai tînără decît mine și crede în marketing. Eu respect marketingul cu reținere, dar ea iubeste ideea de marketing. Vom vedea. Anul viitor va trebui să mă întrebăți din nou.

LECTURI ÎNTRERUPE

Doris MIRONESCU

Teiul ca *axis mundi*

Un curios fenomen bîntuie țara noastră, schimbînd în mod radical situația arborilor din România.

Teiul și salcîmul sînt deja atinși și alte specii urmează! Nu e vorba de seceta prelungită și de iarna fără zăpadă. Maladia e una literară... Copacii se despart de coroana lor umbroasă, pomii renunță la menirea lor fructiferă. Profilul lor se subțiază, se diafaniează, se reduce la esență. Nu mai rămîne din ei decît semnificația simbolică. Astăzi, teiul nu mai este tei, iar salcîmul abandonează identitatea sa vegetală. Ambii au devenit idei, solide precum piatra în rigoarea lor severă. Copacul-idee, iată dezvoltarea naturală a unui mod de a gîndi, dar mai ales de a scrie despre literatura română.

De fapt, tot despre critica literară e vorba, draga de ea. Și, mai exact, despre un clișeu celebru prin licee și universități, reflectînd nu neapărat o mentalitate, ci o deprindere păguboasă de a scrie fără a gîndi. Tributar criticii empatice, plină de efuziuni lirice (mai ales în cazul poeziei), de prin anii '60-'70, elevul sau studentul de astăzi nu are curajul să gîndească pe cont propriu, să-și formeze un limbaj, să-și verifice singur ipotezele de lectură. De aceea, el împrumută limbajul poetului, îi admiră fiecare vers, îl mîngîie, îi șoptește. O frază duioasă, intens participativă la suferințele artistului îl ajută pe exegețul de ocazie să-și exemplifice empatia cu subiectul. Or, iubirea sinceră nu poate fi condamnată. Cînd omul suferă pentru Eminescu, parcă poți să i-o iei în nume de

rău? Ca să nu-i lezăm pe acești sinceri adoratori, propun un mic și vesel exercițiu în natură. Hai să consfințim această realitate printr-o placă memorială! Să scriem pe marmură, la poalele statuii eminesciene din Copou (sau să scrijem cu un briceag pe coaja celebrului copac): Acesta nu este un tei!

Nu. Teiul este *axis mundi*. Sau și mai frumos: teiul este UN *axis mundi*. (Ca orice corp sferic, pămîntul poate avea mai multe axe!) Cînd iubita este chemată sub salcîm, sara, pe deal, și salcîmul devine *axis mundi*. Nici nu mai vorbim de magistrala interpretare în care Moromete taie *axis mundi*-ul din fundul grădinii și îl vinde lui Tudor Bălosu, ca să aibă cu ce-și da băiatul la școală. În general, orice pom din grădina gospodarului are bune șanse, dacă intră în vizorul scriitorului român, să acceadă la marea literatură. Oare cireșul mătușii Mărioara nu ar putea fi, la limită, tot un fel de *axis mundi* mai prietenos? Dar plopul Gică, prietenul foșnitor al lui „Nichita”? Mălinii lui Nicolae Labiș nu vor fi avînd și ei conotații solemne? Iar dacă ajungem la Sadoveanu, atunci să te ții: în pădurea Petrișorului, pe Valea Frumoasei sau prin zăvoaiele de la Nada Florilor, *axis mundi* pentru tot cartierul!

Nu e de mirare că, sub povara covîrșitoare a semnificației sale literare, teiul eminescian nu se mai poate ține singur în picioare. Fiind un simbol al Lumii noastre în suferință, teiul din Copou a primit niște proptele care să-l susțină. Ca pe un *axis mundi* ce este!

Sincer să fiu, McEwan nu m-a impresionat niciodată în încercările sale de a da un roman amplu. După părerea mea, n-a atins – pînă acum – nivelul atroce al *Grădinii de ciment*, nicăieri, nici în *Ispășire*, nici în *Inocentul ori în Copilul furat*. Știu că unii consideră *Grădina* a fi o exagerare lipsită de noimă (deși a reproșa unei asemenea cărți exagerarea este ca și cum i-ai reproșa lui Sade sadismul). Ceea ce face McEwan în *Sîmbătă* nu este altceva decît o mutare a demersului modernismului umanist în realitatea postmodernă: imaginați-vă un Leopold Bloom-neurochirurg a cărui zi începe la 3 dimineața, cînd surprinde un avion în flăcări aterizînd forțat, pe cerul întunecat al Londrei anilor noștri. Nimic spectaculos în afara faptului că ziua îi va fi tulburată de remușcări, dat fiind că singura sa reacție a fost să se întindă în pat alături de soție și să-și analizeze cu voluptate o erecție incipientă.

„Ultima zi din restul vieții tale“

Bogdan-Alexandru Stănescu

Henry Perowne e un tip rațional pînă-n măduva oaselor (sau, mai bine zis, un rațional de tipul McEwan, adică ascunzînd resurse nebănuite de iraționalitate și violență sub masca unui „clasicism” tipologic), trăsătură ce se dovedește mai mereu gursa lașității: faptul că nu pleacă imediat în urmărirea avionului nu are la bază nimic altceva decît o sumedenie de raționamente logice – flacăra nu părea destul de mare, avionul își menținea totuși stabilitatea aterizării, nu s-a auzit nici o explozie etc. Asta nu-l împiedică, în schimb, să își piardă dimineața în meditații asupra stării lumii în care trăim, după 11 septembrie 2001. Pericolul nevăzut, starea de urgență permanentă, nesiguranța vieții „civilizate” îi ocupă lui Perowne gîndurile în acea dimineață de sîmbătă cînd pregătește vizita fiicei sale, poetă debutantă și rebelă, reîntoarsă din Franța universitară.

Aici intervine ironia criminală a lui McEwan: tot gîndind la ciocnirea civilizațiilor și la pericolul fanatismului, Perowne e ciocnit de mașina unor băieți de cartier, care se hotărăsc să-i aplice și o corecție. Ewan urmărește reacțiile doctorului cu aceeași precizie cu care va descrie în amănunt vreo două sau trei operații pe creier, în același roman. Dintre cei trei golani se distinge șeful lor, nu atît prin comportamentul de mascul alfa, cit prin anumite particularități ce nu-i puteau scăpa unui neurochirurg:

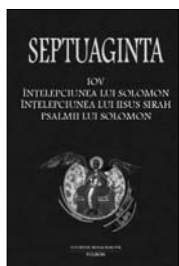
„Într-un cotlon al minții lui tot mai rămîne un diagnostic anost, mecanic, care remarcă lipsa autocontrolului, instabilitate emoțională, temperament vulcanic, toate indicînd un nivel redus de acid gamma-amino-butyric în zonele de legare ale neuronilor motori striati. Multe dintre problemele ființei umane pot fi explicate la nivelul moleculei complexe. Cine ar putea calcula vreo dată consecințele pe care le-a avut asupra iubirii, prieteniei, asupra tuturor speranțelor de fericire excesul ori, dimpotrivă, lipsa unui neurotransmițător sau a altuia? Și cine va afla morala sau etica printru enzime și aminoacizi, cînd tendința generală e să cauți răspunsul exact în direcția opusă?”

Așadar, pe scurt, Perowne scapă de o bătaie serioasă punîndu-i agresorului, „live”, un diagnostic extrem de precis: ai putea crede că asistă la o odă închinată rațiunii și științei, în înfruntarea lor cu animalitatea sau, ca să fim puțin patetici, cu natura dezlanțuită. Repet, ai putea crede...

Femeia Orfeu imblînzește animalul

Ziua lui Perowne continuă aparent normal: acțiunea e intercalată de redarea a-malgamului de gînduri, senzații care întovărășesc personajul de-a lungul periplurilor sale prin piața de pește, în vizită la azilul unde este internată mama sa care nu-l mai recunoaște, la sala de sport

SEMNAL

Septuaginta 4/ Tomul II. Iov • Înțelepciunea lui Solomon • Înțelepciunea lui Iisus Sirah • Psalmii lui Solomon, volum coordonat de: Cristian Bădilă, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, traduceri de: Smaranda Bădilă, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Iulia Cojocariu, Ștefan Colceriu, Eugen Munteanu, Hors Collection, Editura Polirom, 528 de pagini, 42,95 lei

Între cărțile Vechiului Testament, cele poetice și sapiențiale aparțin în cel mai înalt grad literaturii universale. Ele își găsesc corespondenți atît în literatura anterioară a Orientului (Egipt sau Mesopotamia), cit și în cea contemporană lor, elenistică. Spre deosebire de majoritatea cărților biblice, în care temele principale gravitează în jurul istoriei poporului ales, în scrieri ca *Iov* sau *Ecleziastul*, înțelepții Israelului se apleacă, precum confrăii lor orientali, asupra soartei indivizilor. Teologia pe care o descoperim aici se îmbină cu o anumită „filosofie a cotidianului”, izvorită dintr-o experiență îndelungată, decantată în poeme și sentințe. Totuși, nu avem de-a face cu un simplu umanism sapiențial, ci cu un umanism devoțional, ale cărui valori decurg din raportarea nestrămutată a credinciosului la poruncile universale ale lui Dumnezeu.

Foto: Ionela Mihăilă, www.fotografii.ro

unde exagerează într-o competiție de squash etc.

Întîlnirea cu fiica este un alt punct de fugă al romanului: aici se confruntă, într-o discuție inițial neutră, două mentalități total opuse – rațiunea ușor alterată de prejudecăți a tatălui și atitudinea militantă a fiicei, conștină de existența unui subsol politico-economic decisiv pentru invazia din Irak. Seara pare a decurge relativ normal după aceea, în ciuda reîntîlnirii dintre nepoată și bunicul ex-mare poet. Pînă în momentul în care McEwan pune, abrupt, în joc, o carte nebănuită: firul se rupe, toată tensiunea acumulată de-a lungul zilei, lăsată în suspensie după atacul celor trei, de dimineața, se reactivează: șeful bandei

apare în mijlocul scenei familiale, ținînd cuțitul la gîtul doamnei Perowne...

Aici McEwan joacă din nou pe falsa carte a dramatismului: acumulează o tensiune enormă, pentru a o risipi în aparență și a-și susține teza pînă la capăt: întreaga familie e ținută sub teroare de doi criminali, unul dintre ei bolnav, hotărît să-și recupereze capitalul simbolic pierdut în acea dimineață, cînd fusese diagnosticat în plină stradă. Trebuie să dovedească faptul că nu e bolnav, ci pur și simplu violent, dur, că poate omori, bate, stîlci în virtutea forței sale. Iar ca umiliința să fie dusă pînă la capăt, tînăra Perowne trebuie să se dezbrace, să dezgolească secretul cel mai tainic, care o adusese înapoi în casa pă-

rintească: o sarcină aproape imperceptibilă.

Moment în care firul se rupe din nou: cunoscîndu-l pe McEwan, aș fi mizat pe un deznodămînt sîngeros, pe o „exagerare”. Nici gînd – tînăra însărcinată trebuie să-i citească bestiei din recent publicata sa carte. Bineînțeles, de aici ai impresia previzibilului, femeia Orfeu imblinzeste animalul. Da, așa se întîmplă, numai că o face citind un poem ce nu-i aparține (farsa 1, poemul este al lui Matthew Arnold), iar imblinzirea nu ține decît pentru a-l convinge pe agresor de capacitățile miraculoase ale tatălui său, capabil să-l vindece (lucru imposibil, farsa 2). Într-o clipă de neatenție a acestuia, Perowne își împinge agresorul pe scări (nu arta imblinzeste bestia, ci tot violența, farsa 3). Perowne alege să fie el chirurgul ce-l operează pe atacator (farsa 4 – o încercare de anestezie care a conștinției).

Exeunt.

Cel mai bun roman de după cutremurătorul Grădina de ciment

Ce vrea să spună poetul? Să mergem pe firul cel mai evident, acela că viața ne este în permanență amenințată, chiar în absența bombelor sau a teroristilor, că în fiecare dintre noi stă la pîndă un animal gata să ucidă? Să păstrăm doar ideea că poezia a reușit, pentru un moment, să fascineze bruta?

Eu zic totuși că plaja opțiunilor este imensă în acest roman al lui McEwan, cel mai bun, cred, de după cutremurătorul *Grădina de ciment*. „Ascultați” doar aria asta:

„Închide ochii. De data aceasta nimic nu-l va mai împiedica să alunece în uitate. Somnul a încetat să mai fie un concept, a devenit un lucru material, un mijloc arhaic de transport, o curea de transmisie, care-l poartă înspre ziua de duminică. O ia în brate, îi simte pijamaua de mătase, parfumul, căldura, corpul acesta drag și se trage mai aproape. O sărută pe ceafă. Asta o să rămînă mereu, e unul dintre ultimele sale gînduri. Apoi: numai asta o să rămînă. Și, în sfîrșit, căderea lină: ziua s-a terminat.”

Într-adevăr, ziua s-a terminat: urmează o noapte lungă, din care nu se știe dacă ne vom mai trezi.

» Ian McEwan, *Sîmbătă*, traducere din limba engleză și note de Dan Croitoru, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2006

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Hercule Poirot contra Anton Pavlovici Cehov

4. „E uluitor, domnilor! De-a dreptul uluitor!” Replica lui Deadin, protagonistul întorcînd pe dos (sau nu?) „voluptatea autoumilirii” (Citiți, recitiți, răscoliți, cu micile celule gri jubilînd de plăcere, *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* c r e a t e de Valeriu Cristea. Paranteza și sublinierile lui Hercule Poirot), lăudîndu-se chiar („Da, domnilor, sînt mîndrul Mi-am pierdut, ce-i drept, fericirea, dar mi-a rămas mindria!”), folosind, în stilul „bufonilor” lui Feodor Mihailovici, o exprimare absurd-savuroasă, prețioasă prin precizia aiuritoare („Excelența voastră a binevoit să întîrzie la ospaț, deci trebuie s-o anunț că această plăcintă rumeioară a mai pierdut ceva din temperatura ei inițială...”), da... încît ni se pare că-i auzim pe Lukian Timofeici Lebedev, pe Semion Zaharîc Marmeladov, pe generalul Ardalion Alexandrovici Ivoghlin... ei bine, Ilia Ilici Deadin, de data asta, definește o situație absolut reală... Ea apare după pretenția ușor peiorativă a lui Feodor Ivanovici Orlovski deja amețit de băutura, votcă plus șampanie (combinație fatală, folosită și de Nichita Stănescu cîndva... și, după exemplul lui, și de subsemnatul, la revelațiunea din 1969, la Petersburg, cînd, ca să nu văd două ziariste cehoslovace gemene, îmi acopeream un ochi și zăream doar una... una cu care am și plîns împreună... și am tot ciocnit pahare bolborosite... iar după aceea s-a rupt filmul și m-am trezit dimineața, la mine în pat, cu un cucui formidabil în frunte... cehoslovaca nema...), față de Sofia Alexandrovna în cazul pierderii unui pariu cam frivol: „...mergem pe terenul de crîchet și mă prind că dintr-o lovitură trec bila prin toate porțile... Dacă pierzi, ai să cînti de patruzeci de ori un cîntec”. Sonia primește.

Jeltuhin, gazda, apreciease anterior: „O soprană de prima clasă, cum n-am mai întîlnit nici la Petersburg”, neabținîndu-se totuși să strecoare și o șopîrlă: „Păcat numai că forțează notele de sus”. Sîntem la sărbătorirea lui Leonid Stepanovici Jeltuhin, tehnolog cu studii neterminate, om foarte bogat, pe la ora trei după-amiază, în actul întîi. Apar toate personajele (și încă doi-trei musafiri anonimi împreună cu un anumit Serghei Nikodimici, *dispăruți fără urmă apoi* – s. H.P.) Constatarea *Ciupitului* (i se zice așa din cauza obrărilor ciuruți), un as în tranșarea șuncii („Șunca e într-adevăr minunată. Aș putea spune chiar că e una din minunile din «O mie și una de nopți»... *Bagă de seamă cum ți-o tai: după toate regulile artei!* – s. H.P. – Beethoven și Shakespeare nu ți-ar fi decupat-o mai bine.”)... replica lui conține și *ultimele* (s. H.P.) cuvînte, concludive, ale întregii comedii: „E uluitor, domnilor! De-a dreptul uluitor!”. Evident. În cîteva ceasuri, cu ocazia unei zile festive, asistăm perlecși la o avalanșă nemaipomenită de insulte, birfe, insinuări stufoase, ironii (blinde, ronțitoare, turbate), întepături savant executate în sufluet, muștrulorii, vituperării bășcălioase, apostrofări mucede, obrăznicii sfruntate proferate în prezența secului suav și extensibil, vorbe în doi per și o pierică înghițită cu tot cu pielea, proboziri odioase, ofense peste ofense, peste alte ofense etc. Soarele post-parandial prozvoacă bilă, lovește în cutiuța craniană. Tensiunea crește, pulsul se accelerează... *Cehov stie, e medic.* (s. H.P.) Sporovăiala ușurel abjectă se întinde, bâlțește, face mil, saltă broaște lunecoase în memorie, vâlurește lîntîită în idei... impregnează orice urmă de... puritate... păi, chiar asta lipsea!...

SEMNAL

Marin Mincu, *Intermezzo*. Aurora, ediția a III-a, revăzută, postfață de Bogdan-Alexandru Stănescu, colecția „Fiction Ltd”, Editura Polirom, 464 de pagini, 32,95 lei

Romanul *Intermezzo* este considerat cea mai importantă scriere beletristică a autorului. Este un roman experimentalist, cu diverse inserturi realiste, compus din fragmente succesive. Accentul nu se pune pe intrigă sau personaje, ci, asemenea altor romane postmoderne românești, pe introspecție și conceptualizare. Snt folosite diverse tehnici, introducîndu-se pe parcurs fragmente de jurnal ale eroului principal, jocuri textualiste etc. A fost numit de critica literară drept unul dintre cele mai importante romane românești ale anilor '80.

„Avem de-a face în *Intermezzo* cu un duel agonice între două monstruoziități, cea a femeii și cea a bărbatului: prima este devenire, se construiește în contact cu alteritatea – mai precis, cu bărbății – a doua se prezintă a fi matură din faș, este de natură patologică, consecventă cu sine, în sensul seducătorului kierkegaardian, cel pentru care seducția este pur act autotelic.” (Bogdan-Alexandru Stănescu)

Eiji Yoshikawa, *Taiko* (2 vol.), traducere de Mihnea Columbeanu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 1248 de pagini, 64,50 lei

O poveste cutremurătoare și fascinantă despre Japonia feudală, semnată de autorul bestsellerului *Musashi*. *Taiko* este o amplă frescă istorică în care sînt urmărite viețile unor personaje cu un impact semnificativ asupra destinului țării lor. Spre mijlocul secolului al XVI-lea, odată cu prăbușirea shogunatului Ashikaga, Japonia se transformase într-un uriaș cîmp de luptă. Seniorii rivali concureau pentru supremație, dar dintre ei s-au evidențiat trei mari personalități, minate de aceeași pasiune de a controla și unifica Japonia: Nobunaga – rezezi, decis, brutal, Hideyoshi – încrezător, subtil, complex, și Ieyasu – calm, răbdător, calculat. Filosofile lor divergente au fost îndelung rememorate de cultura tradițională japoneză. Furia lui Nobunaga și fatala aroganță a lui Yoshimoto, cel cu dinți negri, jalnică prăbușire a Casei Takeda, istoria disprețuitului Mitsuhide, cel care și-a trădat stăpînul, sînt doar cîteva dintre firele care alcătuiesc țesătura romanului.

TEATRU LA ROTISOR

Mihaela MICHAÏLOV

Cu creierii varză

Monged în slang înseamnă termenat de la băutura și alcool. Echivalentul lui „muci” din română. Starea când simți că tot corpul îți explodează, că mintea îți sare în aer. Că pământul îți alunecă de sub tălpi ca o poighiță de gheață. Și nimic nu mai e cum știai că e. În *Monged*, trei tineri care sîdiază toropeala creierelor lor devin regii cotidieni ai avalanșei de droguri. Ating cerul și sînt fericiți. Pentru că de-acolo de sus sar direct în cap.

Vera Ion – poetă, dramaturg și regizoare – a ales pentru examenul de licență de la Cassandra o piesă care-ți lasă ulceratii pe simțuri. O piesă care doare pentru că lumea ei e atât de visceral veridică, încît îi recunoști direle de sînge în jurul tău. Vera Ion a tradus impecabil textul concentric al dramaturgului irlandez Garry Duggan, cu multiple noduri și învelișuri, și a reușit să păstreze toate inflexiunile grele de slang combinate cu detalii de atmosferă poetică.

Monged este textul resurecției simțurilor, al extremei lor deflagrații. Un text bifurcat, secționat în părți narative ca structură, dar substanțial dramatic în conținutul lor. Monologele sînt succesiuni de acțiuni abil particularizate, sparte la un moment dat de dialoguri de cele mai multe ori comentate. Scriitura lui Garry Duggan este o cascadă senzorială. Personajele sînt experimenterii interogativi ai propriei lor somnambulice bijibiei. Cei pe care îi vedem zi de zi și cărora le lipim prea des etichete ca și cum am înregistra epurbe. Ei nu sînt doar drogați cu varii distonii neuro-vegetative, cum sînt numite unele dintre stările lor în limbajul de specialitate. Sînt oameni care intră într-un vîrtej imposibil de oprit, care le zdrobește sinapsele pînă la epuiare. Ei cad la un moment dat în

tăvălugul experiențelor intoxicate de *ecstasy*, de mirajul miracolelor artificiale. Nu există limită care să le cenzureze impulsurile. Pentru că limitele sînt pentru grămizile de fraieri aseptic care împinzesc străzile. Pentru cei trei „magicieni” hipersenzitivi, mai departe nu e niciodată destul de departe. Își accelerează emoțiile ca pe niște motoare din carne vie care trăiesc prin arderi rapide. Vertijul e lumea lor. O lume-tîrg de ratări și frustrări. Deal-ul cu sine se face pe creier deschis. Pe creier ars.

Cine nu se calcă măcar o singură dată în picioare nu trăiește – pare să fie motto-ul acestor abulici cărora controlul le alunecă printre degete ca un pește halucinogen. Piesa este un fel de *self-experience* la puterea a treia, fără plasă de siguranță, fără precauții stupide. Trei tipi bezmetici se droghează și nu mai știu de ei. Pierd contactul cu realitatea, uită să-și sune iubitele, hălăduiesc prin parcuri în zori, beau rafturi de beri, intră în cele mai timpite încurcături, ajung în baruri cool, povestesc scene de sex și detonează stratul de banalitate rîncedă din jurul lor. În pastilele de *ecstasy*, neuronii lor își încrustează tinjiala după experiențe tari. Sînt inventatorii unei lumi în sevrăj, care arde intermitent și dement. Care se balansează fără să mai știe dacă e noapte sau zi. Percepțiile lor se distorsionează instant și mintea li se transformă într-un lichid picos.

Trei ratați inocenți se urcă pe-o statuie, gîndită scenografic ca un năvod de lanțuri, asemănător celor create de Gili Mocanu în expoziția de la H'Art Gallery – *Mit technik CO Consoană și vocală* – și sfi-dează carapacea de jos. Trei actori de forță își duc personajele prin hățșurile creierului, reușind să creeze din fiecare un pilon al demenței.

Este excelent susținută *corporealitatea* simptomelor dependenței de droguri, transformarea reacțiilor trupului sub ochii noștri. Mușchii feței se destind sau se contorsionează, ochii privesc în gol, picioarele sînt arcuri sau cărămizi.

Monged este spectacolul apogeuului și agoniei unor stări de mûchie. Un spectacol în care bucațile de semafoare suspendate se aprind și se sting ca particule de creier excitate și apoi anesteziate.

Studioul Cassandra. *Monged* de Garry Duggan. Regia: Vera Ion. Scenografia: Ștefan Ungureanu și Amalia Dulhan. Cu: Sorin Poamă, Alexandru Potocan, Alexandru Fifea.

Scrisoare despre starea discului muzical și ale sale războaie

Se pare că în materie de discuri bobocii nu se numără toamna, ci în ianuarie. În ianuarie are loc la Cannes MIDEM-ul, Tîrgul Internațional al Industriei Muzicale, și tot în ianuarie diverse societăți care se ocupă de binele artiștilor, dar și de punga consumatorilor de muzică se întrec în a discuta cum să armonizeze o legislație de preferință mai scumpă, dacă nu mai restrictivă pentru cei ce descarcă muzică de pe Internet.

Citesc că actorii sînt mulți, numărul societăților înregistrate la Tîrgul de la Cannes depășind 4.600, din care ceva mai mult de 350 se ocupă de muzica clasică.

Constatările lor sînt ineluctabile. Vinzarea de discuri fizice și, implicit, veniturile de pe urma lor au fost și anul trecut în scădere, între 3 și 4%. Vinzările de muzică prin descărcare de pe site-urile Internet s-au dublat, dar nu au compensat pierderea din sectorul, să-i spunem clasic, al afacerilor. Dar așa-numitele vînzări digitale ocupă deja un loc important, 11% din piața mondială (circa 2 miliarde de dolari), iar prevederile pentru anul 2010 sînt pentru 25%. Toată lumea pare de acord că viitorul nu mai aparține discului CD, că formatul tehnologic ca atare, vechi de 20 de ani, s-ar fi uzat. Formatul nou și *player*-ere pentru un disc nou, de mare densitate (HD), au început să fie comercializate în Japonia și Statele Unite, iar pe piața europeană vor apărea în primăvară. Dar cum este greu de crezut că prețurile inițiale le vor face populare în viitorul apropiat, cele patru mari companii de discuri, Sony/BMG, EMI, Universal și Warner, își concentrează eforturile pe digitizarea arhivei pe care le dețin. În casele independente le urmează, atunci cînd nu le-au luat-o înainte ca demers.

Potrivit cifrelor oferite presei cu ocazia Tîrgului de la Cannes, în fruntea bucatelor se situează în prezent *Universal Classics & Jazz*, al cărui site oferă 125.000 de track-uri, între care se dau ca exemplu 870 de albume de muzică de pian și 265 de opusuri de Beethoven. *EMI Classics* nu oferă decît circa 3.000 de track-uri, dar amenință cu un catalog online de nu mai puțin de 125.000 de titluri. Printre companiile exclusiv distribuitoare, *Abeille Musique*, cu sediul

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

la Paris, este printre cele mai active, cu un catalog în care se amestecă muzică clasică și contemporană, nume celebre și altele rămase în umbră, dar căutate de colecționari. Directorul catalogului clasic de la *Abeille Musique*, Yves Riesel, se mindrea într-un interviu pentru AFP că varietatea titlurilor a transformat compania sa într-o „specialistă a specialiștilor”. Atu important, piesele descărcate de la *Universal* și *Abeille* vor fi oferite la o calitate audio de 320kb, dublă decît a celor descărcate de pe *iTunes*.

Miza jocului este ușor de înțeles dacă vă amintesc că, potrivit cifrelor date la MIDEM, telefonul Sony Ericsson care face și oficiu de walkman s-a vîndut anul trecut în circa 60 de milioane de exemplare, depășind de departe cele 39 de milioane de iPod vîndute de Apple. Competiția este dură, iar anunțata comercializare, în vară, probabil, a iPhone-ului, telefonul mobil Apple combinat cu iPod-ul, o va înaspi și mai mult.

În această ambianță, nu este de mirare că fiecare actor din industria muzicală își vrea partea și că, după ce toată lumea pare de acord cu o formulă de codare a pieselor muzicale pentru a împiedica piratajul, acum se caută o formulă de ieșire, de compromis. Raportul anual 2007 al Federației Internaționale a Industriei Fonografice anunță că în 2006 numărul track-urilor descărcate legal a crescut cu 89% față de anul precedent, ridicîndu-se la 795 de milioane, vîndute de cele peste 500 de servicii muzicale online, existente în 40 de țări.

Problema este că sistemele diferite de protecție, DRM (Digital Right Management) și TMP (Technical Protection Measures), aplicate la ora actuală, nu numai că au descurajat piratajul, dar au împărțit piața și recuperarea drepturilor de autor, în mod artificial. Piesele muzicale descărcate de la distribuitorul lui Apple, *iTunes*, sînt codate pentru a fi auzite exclusiv pe iPod-uri. Microsoft și companiile cu care a încheiat acorduri, Universal Music Group, de exemplu, au ales să impună o taxă pe fiecare *Zune* vîndut, walkman-ul concurent al iPod-ului.

Războaiele comerciale sînt în toi în jurul a ceea ce, cu un termen tehnic, se numește „interoperativitatea” track-urilor pe care fiecare mare firmă le pune în vînzare prin distribuitorii ei. Cum totul se reflectă și în politică intercontinentală, marile grupuri consumatoare din Germania și Franța s-au unit zilele trecute cu cele din Norvegia, Danemarca și Suedia, într-o abordare comună, cerînd firmei americane Apple ca pînă în septembrie să decodifice piesele muzicale vîndute de *iTunes*, pentru a putea fi cîntate pe orice tip de walkman digital. S-ar părea că formula de compromis va fi o taxă suplimentară, propusă în prezent la circa șase dolari, fără să fie clar cine dintre actorii industriei muzicale o va încasa și în ce fel. Sigur pare să fie doar că, așa cum nota malițios în „New York Times” trimisa ziarului la MIDEM, sub o formă sau alta, ea va fi pasată pe umerii noștri, ai celor care ascultăm muzica.

Și, cum toată lumea se pricepe la Oscaruri...

Ce să zic despre nominalizările la Oscar, când filmul de anul trecut care mi s-a părut cel mai interesant, *Marie Antoinette*, are o singură nominalizare – pentru costume?! Au chiar așa naivă să fiu? Faptul că Sofia Coppola a luat Oscarul pentru cel mai bun scenariu (cu *Lost in Translation*) ar trebui poate să mi se pară în continuare o megasurpriză, care nu s-ar fi întimplat dacă n-ar fi chemat-o Coppola. Adevărul e că de fiecare dată mă aștept ca premiile Oscar să vină pe orizontul meu de așteptare sau pe un nivel de judecată valorică de bun-simț.

Dar de aia mai am un dinte de lapte, ca de fiecare dată să mă fac că nu văd că e vorba de industrie, de marketing, de comunicare și de alte de-astea. Pentru Oscaruri e nevoie de filme „de largă respirație” și de largi buzunare. Oricum, la Oscaruri se pricepe toată lumea, și toate zărele de la noi se interesează de ele, iar când un film românesc ia vreun premiu sau când un mare film ajunge la noi, canci.

Nominalizările nu au produs mari surprize față de Globurile de Aur, dar Sindicatul Producătorilor Americani, care și-a dat premiile cu câteva zile înainte, a mai ajustat din indecizii. Așa se explică nominalizarea lui *Little Miss Sunshine* la categoria cel mai bun film, în detrimentul lui *Dreamgirls* (care a strâns opt nominalizări, nu și pe aceasta) și în detrimentul lui *United 93* (care o merita nu pentru memoria victimelor lui 11 Septembrie 2001, ci pentru că e foarte bun). O altă surpriză e nominalizarea fetiței de 10 ani Abigail Breslin la Oscarul pentru rol secundar feminin. O s-o bată ea pe Jennifer Hudson (din *Dreamgirls*) care are deja Globul de Aur? Drept să spun, nu-mi pasă prea mult, pentru că o prefer de departe pe Adriana Barraza,

care e devastatoare în *Babel*. Care *Babel* e unul din filmele „de largă respirație” care pe mine m-a prins. Are șapte nominalizări, dar, dată fiind nebunia cu *The Queen* (al cărui punct forte e, de fapt, scenariul) și *The Departed* (care mie mi se pare un pic gonflat, actorii mi-au plăcut aici cel mai mult), mă întreb dacă mai are vreo șansă la Oscarul pentru cel mai bun film. Ah, și să nu uit *Letters from Iwo Jima* de Clint Eastwood, premiat de presa străină de la Hollywood cu Globul de Aur pentru cel mai bun film vorbit într-o limbă alta decât engleza, dar care la Oscaruri are patru nominalizări (film, regie, scenariu original, montaj sunet).

Mi s-ar fi părut normal ca Brad Pitt să fie nominalizat la rol secundar masculin, pentru că spun peste tot că a făcut în *Babel* cel mai bun rol al său de până acum și că s-a desprins de imaginea sa *glamour*. Mi-ar mai fi plăcut ca *Volter* să fie nominalizat la cel mai bun film străin – unde era favorit – și pe undeva mă deranjează că, deși e vorbit în spaniolă și realizat fără bani americani (și-mi place), o furnizează pe Penelope Cruz ca nominalizată la cel mai bun rol principal feminin (care Penelope bănu-

FILM

Iulia BLAGA

iesc că e deja cetățean american). La fel de derutante mi se par nominalizările lui *El Laberinto del Fauno* de Guillermo del Toro și la categoria film vorbit în altă limbă decât engleza, dar și la altele. Motivul este că e coprodus de Warner Bros.

Mi se pare nedrept că Leonardo Di Caprio și Djimon Hounsou au fost nominalizați pentru rolurile lor din „făcutul” *Blood Diamond*, deși cred că cel mai bun actor o să iasă tot Forest Whitaker (pentru *The Last King of Scotland*), și sper că Oscarul pentru rol secundar masculin să-l ia Jackie Earle Haley, interpretul pedofiliului din *Little Children*.

Și acum câteva dintre Oscarurile pe care le-aș da eu (urmînd nominalizările reale):

Film – *Babel*
Actor rol principal – Forest Whitaker
Actriță rol principal – Penelope Cruz
Actor rol secundar – Jackie Earle Haley
Actriță rol secundar – Adriana Barraza
Regizor – Paul Greengrass
Scenariu original – *The Queen*
Scenariu adaptare – *Little Children*
Imagine – *Children of Men*
Montaj – *United 93*

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— Te iubesc fiindcă nu uzi tzigara, își întrebă Nora, interlocutorul, nu este, oare, titlul unei piese ce s-a jucat, o vreme, și la noi?

— Ba da, răspunde Elisav; și, dacă, nevăzînd-o, ești curioasă, nu numai tu, dar și amica ta, de-acest spectacol, vă aduc, îndată, de la mine, o cronică scrisă, sur le vif, de către un amic al meu, poet și critic literar.

Vasile dispăru două minute și se întoarse cu o tăietură (el îi spunea coupure) dintr-o foaie gălbejită, între timp, – căreia începu să-i dea citire:

Te iubesc fiindcă nu uzi tzigara, ultima piesă (într-un act și două ample aparaturi) a laureatului din acest an al marelui premiu de dramaturgie al Festivalului de Teatrul „Frăsinei”, te face să surzi nostalgice și, uneori, să rizi cu lacrimi.

Cu lacrimi dulci-amare (sau, numai, amăru).

E vorba de o comedie tristă, de-a lungul căreia cei doi protagoniști (soț și soție, sau amaniți, — chestiunea nu e foarte clară) își dispută cu tapaj, cu furie și, uneori, cu un feroce egoism, dreptul la primul amintirii.

În ce rezidă, oare, acest drept (al omului) cu totul inedit?

În faptul că atunci cînd el (sau ea) încep să-și amintească un detaliu, un mai-nimic din viața lor comună, introducînd flash-back-ul respectiv printr-un „Îți mai aduci aminte, tu?”, atît el, cît și tovarășa-i de viață au o reacție de subită contestare a dreptului celuiilalt la anamneză. „Nu-ți permit, dragă”, zice el (sau ea), „să-ți amintesti cutare lucru de care mi-aduc, eu, aminte primul/prima!” De pildă, el (sau ea): „Ți-aduci aminte cum mîncam, la Trandafirul, profiterol cu frișcă, vara?” Ea (sau el): „Nu-ți permit, dragă, să-ți aduci aminte ceva ce ție nu-ți plăcea deloc.” „Ce nu-mi plăcea deloc?” „Profiterolul, înghețata aia fleșcăită, de care-mi amintisem eu întîi, căci avea gustul alterat: alune rîncede și frișcă acră.” „Da, dar cine o spusese primul/prima?” „Eu, bineînțeles, pentru că tu nici nu te atinseși...” „Corect e atinseși!” „Nici nu te atinseși de desert.” „Care desert?” „Profiterolul, dragă.” „Ce-are profiterolul cu desertul?” „Păi, cum ce are? Înghețata e desert.” „Da, numai că noi, în ziua aia, nu luasem masa la cantină, unde aveam, de obicei, compot de coarne, acrișor și dietetic, la desert, luasem desertul la, mi-aduc aminte de parcă era ieri...” „La Trandafirul.” „Nu-ți permit, dragă, să mă întrerupi, ca să-mi aduci aminte cofetăria aia, de care eu mi-aduc aminte din vremea cînd eram copii și-am fost întîi și-ntîi la Căciulata, iar după-masa ne duceau ai mei la Trandafirul, la o înghețată, ca să fim, apoi, cuminți la gazda noastră...”

În fine, cam așa se desfășoară dialogurile (amuzante, vii, alerte) ale întregii piese.

Conflictul, marele conflict, se declanșează în momentul în care ei, foști fumători, ajunși antitabagici înrăiți, încep să depene la amintiri din vremea cînd trăgeau, în pat, dintr-una și aceeași tzigăretă.

(Continuarea în numărul următor)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

în fiecare vineri, de la 19.10

Cu George Onofrei și Anca Baraboi

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Un sufleu pentru liceu

E limpede ca o supă grăsuță de găină că nu mă pot desprinde de vechea rubricuță culinară de vreme ce am ajuns să scriu trei numere la rând despre mâncare. Adevăru-i însă că n-aș fi lungit zeama chiar atîta dacă nu mi-ar fi ieșit în cale un subiect dolofan, numai bun pentru paginile de Fast-Food din „Supliment”. Dar să strecor ceva epic, ca să înțelegem mai bine care-i secretul bucuriei mele de vinerea trecută. Iaca primul fir lunecos precum un tăiețel. Mi-l servi fosta studentă Lia Ghimpu, profă de română la Liceul Lenau din urbea de pe Bega, și mă dădu gata de plăcere. Oamenii sinteți și puteți pricepe ce înseamnă să te invite școlăria spre a glăsiu ca scriitor. Numai că surpriza cît un McPuișor fu să aflui că pe junii nemțofoni nu-i interesau nici savantificurile mele despre dandysm, nici ifosele de romancier la șase miini și nici măcar poveștile cu Banatul. Cî – n-o să ghiciți ușor – o cărțulană dospită luni la rând în paginile „Suplimentului”, adică *Ultimul sufleu la Paris. 69 de rețete culinare*. Așa că, în fața unei săli festive pline ochi, îmi lanșai preț de o oră sufleul, dar și citeva gânduri sprințare despre ce gust bun are literatura. După chiotele, aplauzele și fluietările din final m-am simțit pe puțin ca Tina Turner în turneul de adio.

Dar de unde pînă unde se servea sufleu la liceu? Și mai ales ce căutau nemții în bucătărie? Căci a nu se uita: ne aflam nu la un liceu franțuzesc, ci în mijlocul claselor reunite de la secția specială germană, unde fu dată în clocot ideea profesoarei Brigitte Röllig. Ea voi să lege în miștile elevilor literatura, ziaristica, sociologia, filmul, fotografia, chimia, fizica, sportul, cosmetica de o singură frază: *Man ist, was man isst!* Adică *Êști ceea ce mîncîci*. Fraza asta mai adevărată ca 1+1=2 se transformă într-un ditai proiectul și prinse viață timp

de cinci zile, cînd – o, rai pe pămînt! – copiii nu făcără școală, dar lucrară cot la cot cu dascălii (Brigitte Röllig, Lorette Brădiceanu Persem, Lia Ghimpu, Beate Strosz, Codruța Pătrașcu, Sigrid Opitz, Gert Kleinstuck, Manuela Gotz, Wall Hansjorg, Eva Boros) ca să pună pe picioare nouă feluri de proiecte mai mici.

Întîi făcără o mulțime de anchete, sondaje și statistici și ajunseră la patru concluzii: că vremea pachetelului pentru pauză (ujina bănățeană a lui mami și tati) a apus, dovadă că nici 2% nu-și mai cară de acasă ceva de îmbrucut; că 80% din anchețați mîncăcă bucuros prin pauze ce apucă pe la fast-food-urile din jur; că nu prea se dau în vînt după fructe și legume; că sînt destui elevi grăsuți, ba chiar gră-sălani. Așa că n-au stat cu limba-n gură și s-au pus pe treabă. Au văzut filmul american *Supersize me* și s-au cam îngrozit de ce i s-a întîmplat voluntarului-erou care timp de o lună a mîncat dimineața, la prînz și seara numai fast-food. Au comentat, au întors problema pe toate părțile și au început să se documenteze. Apoi au făcut fotografii, filmulețe, afișe, fluturași. Au alcătuit o carte de bucate. Au scos un ziar. Au expus tot rodul muncii lor la Centrul Cultural German. Și, bomba bombelor, au reușit să schimbe mîncarea de la bufetul școlii. Așa că rezepittele haleuri își luară zborul și se duseră pe pusti. Dar cum aceea, în Banat, după hamburger ești judecat, bătălia contra fast-food-ului se anunță lungă și grea. Chiar dacă a început bine, nu se știe cine va câștiga pînă la urmă: vîgurosul Big Mac sau delicatul sufleu de spanac?

P.S.: Pun și eu o întrebare, nu dau cu sucitorul : oare ce gînd ascuns avu junimea de la „Supliment” cînd vîri citeva rubricuțe în paginile 14-15?

Cum să fii urîtă în 10 pași și o telenovelă

COOLTURISME

Mădălina COCEA

„Fii urîtă” este sloganul noii campanii americane de redefinire a frumuseții. Condusă sub standardul telenovelei *Betty cea Urîtă*, serialul, cîștigător al unui Glob de Aur, de care s-au îndrăgostit peste 16 milioane de americani, inițiativa se înscrie într-o tendință mondială de a respinge frumusețea judecată doar după unitatea de măsură 90-60-90. În România, tendința este vizibilă la propriu – pe sediul Universității din București și panourii din care ne zîmbesc femeii imperfecte. Acesta este „Manifestul pentru frumusețe adevărată” de la Dove.

Frumusețea se măsoară în Betty-unități

După ce un fotomodel spaniol a murit de anorexie, creatorii de modă spanioli au anunțat că nu mai acceptă modele sub 55 de kilograme. Săptămîna aceasta, mai multe magazine au fost de acord să schimbe manechinele din vitrine de mărimea 36, cu altele, un pic mai îngroșate la talie și șolduri. În Statele Unite, milioane de fete o privesc cu ochii mari pe Betty cea Urîtă, pentru că ea le învață că frumusețea vine din interior. În România, 99% dintre femei spun că se simt frumoase cînd sînt iubite, dar mai puțin de jumătate se consideră frumoase. Peste jumătate din femeile lumii spun că sînt prea grase.

Nu și Betty

În Statele Unite, *Betty cea Urîtă* nu este doar o telenovelă. Este un serial-cult. Realizat pentru americani în stilul Neves-

telor disperate și comparat ca impact cu *Toutul despre sex*, serialul are aceeași poveste care a rulat în variantă columbiană și pe ecranele noastre: fata cea rotofeie și demodată, dar sinceră, puternică și bună, care este disprețuită de colegii ei de la firma de modelling.

America Ferrera, interpreta personajului principal, este simbolul noii frumuseți, una care nu se măsoară nici cu rigla, nici pe cântar. „În fiecare zi, mai multe tinere îmi spun că personajul meu le face să se simtă demne de respect și atrăgătoare și că au mai multe de oferit lumii decît credeau”.

De altfel, mîzind pe impactul cultural al acestei idei, postul de televiziune ABC a demarat campania „FiiUrîtă07”, cu figura personajului Betty în prim-plan. „Fii autentică. Fii deșteaptă. Fii bună. Fii corectă. Fii sinceră cu tine însăși” – acesta este îndemnul lui Betty pentru fetele din America.

Mesajul nici nu poate să nu prindă într-o țară în care greutatea medie a adulților a crescut cu 10 kilograme față de anii 1960, în care 45% din fetele între 9 și 11 ani obișnuiesc să țină cure de slăbire sau în care topmodelele sînt mai slabe decît 98% dintre femei. Pe site-ul www.beugly07.com, fetele sînt invitate să arunce la gunoi standardele nerealiste

de frumusețe fizică, să o ia de la capăt și să fie ca Betty.

2% și restul

Cam același lucru încearcă să îl facă și Dove în România, în pauzele de vîinare a vremenii anticelulitice. „Manifestul pentru frumusețe adevărată” a fost recitat lumii întregi, începînd cu sfîrșitul anului 2004, în America.

Campania pentru frumusețe adevărată arată, în posterele sale, femei „adevărate” (a se citi „imperfecte”), între 22 și 96 de ani, rușind publicul să fie judecatorii frumuseții lor. „Doar un chip fără riduri oglindește frumusețea adevărată?”, este întrebarea de lingă chipul unei femei în vîrstă. Majoritatea răspunsurilor înclină spre „Nu”.

Frumusețea nu a fost tot timpul ceea ce este astăzi. De exemplu, în anii 1880, pieptul standard trebuia să arate precum cel al Pamelei Anderson înainte de operație, iar șoldurile să fie asortate, în anii '20 femeile emancipate doreau ca pieptul lor să pară cît mai plat.

În zilele noastre, conform unui studiu realizat de Dove la nivel mondial, doar 2% dintre femei sînt sigure pe frumusețea lor. Un procent doar un pic mai mare decît cel al topmodelelor care beau numai apă plată cu lămie.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » O POVESTE STUDENȚEASCĂ

BOBO

În vremuri imemorabile, pe cînd eram student și se potcoveau puricii cu 99 de oca de fier, pe la începutul anului din cei 4 foarte frumoși ani, aveam de cîrat un televizor.

Îl lăsasem pe perioada vacanței de vară la un unchi care stătea în Iași, cu titlul de de-

pozit. Acuma, că începuse anul, trebuia adus înapoi la loc de cînst în noua cameră de cîmin. Am luat un coleg înspre ajutor și am plecat după mașinarie. La întoarcere, în tramvai, hopa!, controlul. Aveam bilete, că drumul era lung și riscul mare. Stăteam relaxați. Bună ziua, ha ha ha, băieți, ce avem aici? Un televizor într-o pătură, hm, nu-i bun. Nu-i bun deloc. Pericol de implo-

zie. Ia dați carnetele de student încoace. Pericol de ce? Lasă asta, carnetele... Amendă. N-aveți voie să cărați butelii cu tramvaiul. Și nici televizoare. Cum așa? Uite-așa. Amendă. Unde coboriți? Ajungem în stația noastră, ne dăm jos, cu tot cu controlorii după noi, și zice șeful. Vreți carnetele înapoi? Veniți cu banii de amendă la ora stabilită tot în locul ăsta. Hai, valea. Ș-am plecat

înspre cîmin cu coada-ntrre picioare, tîrîind televizorul pîgubaș în pătură după noi. Am ajuns în cameră, am făcut o chetă la ceilalți colegi, le-am explicat situația, da, era televizorul meu da' ne uităm toți la el, nu? E pentru cameră. Și ne-am întors în stația cu pricina să ne recuperăm documentele. Vine și controlorul-șef, de data asta singur, hlîzindu-și burdihanul la noi, și scoate

un chitanțier din buzunar scuihindu-și primele două degete. La care noi facem... Da' n-am putea să ne înțelegem altfel... Poate nu e nevoie să ne tăiați chitanță... Vă dăm jumate din amendă, rămîne între noi... Și vesel, controlorul se luminează deodată la față și bîgînd la loc în haină cotorul cu chitanțe, zice. Vedeți, băi? Copilu' care nu cere țîță nu primește de mîncare.

N-am pătruns niciodată în esență sensul acestei expresii populare, dar bănuiesc că ideea principală e aceea de a-ți castra demnitatea.

Și pricepînd măcar atît, n-am apucat încă să fiu în perfect acord cu aplicarea ei, mai ales că seamănă cu o replică dintr-un film excelent pe care l-am admirat mai tîrziu: mina care nu spune o poveste nu primește pomană.

Jannis Kounellis, *Fără titlu (Doisprezece cai)*, Galeria L'Attico, Roma, 1969

Arte Povera

Arte Povera este cel mai important curent din artele vizuale italiene de după al doilea război mondial, care a cunoscut recunoașterea internațională. Inițial, conceptele vehiculate se refereau la practicile artistice și la relația lor cu viața de zi cu zi.

Teoreticianul mișcării, Germano Celant, scria inspirat de ideile „teatrului sărac” al lui Jerzy Grotowski: „scopul acestei mișcări este la început lingvistic. Proceul artistic consistă acum în eliminarea și degradarea lucrurilor la minimum, la sărăcirea semnelor și reducerea lor la arhetipuri”. Conform acestor idei, artiștii Arte Povera au folosit mijloace extrem de simple în arta lor cu scopul de a crea

o nouă poetică a imaginii inspirată din evenimentele cotidiene.

În dorința lor de a reacționa la spiritul comercial al pieței de artă și la spiritul dominant al Pop Art-ului și al minimalismului american, ei au manifestat un interes special pentru explorarea unor noi materiale. Pentru ei, arta putea să fie constituită din orice: lucruri vii, produse naturale, materiale industriale, sunet și energie.

» Au trecut mai bine de treizeci de ani de când mișcarea Arte Povera s-a consumat. Majoritatea actorilor săi au făcut remarcabile cariere artistice internaționale și au influențat generațiile viitoare, mai ales pe cea a artiștilor din anii '90, un nume foarte cunoscut fiind cel al mexicanului Gabriel Orozco.

Printre artiștii cei mai importanți ai acestei mișcări i-aș aminti pe Alighiero Boetti, Jannis Kounellis, Mario Merz, Giulio Paolini și Michelangelo Pistoletto. Prima expoziție a acestei grupări a avut loc la Genova în 1967, iar la scurt timp după aceea, Germano Celant a publicat manifestul *Arte Povera: note pentru un război de gherilă*, în care, prin subversiunea convențiilor lingvistice, a dezvoltat o critică politică a societății capitaliste tehnologizate.

Folosirea materialelor sărace, pînă atunci rar întâlnite în lumea artei, a devenit astfel o tactică a artiștilor văzută ca un răspuns polemic față de sistemul comercial al artei. Celant remarcă faptul că artistul a redescoperit corpul său, memoria sa, mișcările sale, existența trăită direct, printr-un proces de semnificare ce implică senzorialul, senzitivul și senzorialul deopotrivă.

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

Kounellis a expus doisprezece cai

Unul dintre artiștii reprezentativi, Jannis Kounellis, opunea limbajului elitist al filosofiei pe cel popular al sensurilor, spectatorul nemaifiind nevoit să adopte o postură de contemplare detașată a operi de artă, ci să se plaseze „în interiorul” acesteia.

Chiar dacă aparent au o dimensiune teatrală, instalațiile lui Kounellis au un puternic efect real. Cînd, în 1969, a expus la Galeria L'Attico din Roma doisprezece cai, redefinind spațiul expoziției, depășind astfel bariera dintre artă și viață, el a invitat spectatorii să participe într-un rit de inițiere prin „experimentarea” vieții.

Au trecut mai bine de treizeci de ani de când mișcarea Arte Povera s-a consumat. Majoritatea actorilor săi au făcut remarcabile cariere artistice internaționale și au influențat generațiile viitoare, mai ales pe cea a artiștilor din anii '90, un nume foarte cunoscut fiind cel al mexicanului Gabriel Orozco.

Am ales să scriu despre această mișcare pentru faptul că premisele apariției Arte Povera se regăsesc într-o bună măsură și azi: dominația ideologiei conservatoare cu influențe în fenomenele globale economice, politice și culturale, sistemul artei e la fel de comercializat și colonizator, lăsînd puține „nișe” creației independente.

Desigur, reacțiile unora dintre artiștii ar putea avea similitudini cu cele ale predecesorilor menționați, cu condiția de a integra în materialele sărace și tehnologia ieftină și accesibilă aproape tuturor...

VERBA WOLAND

Ruxandra CESERANU

Îngerii diformi și Apostolul Pavel

În viața noastră, a tuturor, avem de-a face nu arareori cu citate care ne marchează. Pe mine m-au marcat două astfel de citate, fără să fi priceput niciodată de ce. Ele m-au marcat de pe la optsprezece ani și încă mă obsedează. Primul citat este din manuscrisul eminescian al unui poem mai puțin cunoscut și sună astfel: *În corp de înger, sufletul diform*. Al doilea citat este din Epistola Apostolului Pavel către Romani și sună astfel: *Văd binele, dar fac răul*. De fapt, citatul din Apostolul Pavel este mult mai amplu și nuanțat: nuanțările au fost, de altfel, cele care m-au fascinat și aproape hipnotizat. Iată de ce: *Pentru că nu știu ce fac, căci nu ceea ce voiesc îndeplinesc, ci ceea ce urăsc, tocmai aceea săvîrșesc. [...] Căci nu binele pe care îl vreau, îl fac, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acesta îl săvîrșesc*.

Primul citat, din Eminescu, l-am găsit singură, fiind eu o eminescoloagă în față (sau în găoace) în anii mei de studenție. Nu a fost nevoie să cer cuiva vreo explicație anume a respectivului citat, întrucît l-am priceput de la început. Povestea celui de-al doilea citat este însă mai complicată. Am găsit al doilea citat, în forma lui prescurtată, scris ca dedicație pe Biblia pe care am primit-o de la bunicul meu patern, fost preot greco-catolic, fost deținut politic

» Primul citat, din Eminescu, l-am găsit singură, fiind eu o eminescoloagă în față (sau în găoace) în anii mei de studenție.

și călugăr basilitan în ultimii săi ani de viață pe care i-a trăit în exil la Roma (padre Basilio, așa apare acest bunic al meu, din cînd în cînd, în literatura pe care am scris-o pînă acum). Cuvintele Apostolului Pavel m-au obsedat în mod aparte, drept care am cerut adesea deslușirea lor: de la teologi, călugări, filosofi, literați ori pur și simplu de la prieteni. Nu am primit răspuns adecvat și pe înțelesul meu decît de la un teolog și, parțial, de la un bizantinolog și, cu multă întîrziere (mai mult siluit de mine, decît de bună voie), de la un filosof cam cinic. Deși pricep acum, cel puțin la nivel rațional, citatul cu pricina, totuși ceva în mine încă refuză să înțeleagă la nivel sufletesc. Nu știu de ce. Nu am nici o explicație. Ca și cum ar fi vorba despre o formulă magică. De parcă respectiva formulă magică, dacă ar fi și reală, mi-ar face rău nu doar mie însămi, ci și celorlalți în cazul în care aș reuși să o tîlmăcesc întru totul.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fară zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskenasy.

Dumitru Ungureanu. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Caricatură: Lucian Avartiu (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Samirescu

Ediția de Iași: Andreea Archip

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipe din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiții din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipe.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului ». „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Da ba da ba da

În *Menajeria de sticlă* a lui Tennessee Williams, Tom, pregătind cadrul în care se vor „juca“ pasaje din trecutul lui, spune: „în amintire, orice lucru pare să se fi întâmplat pe muzică“. Tom asta nu vorbea prostii. Așa cred și eu – că, fără să ne dăm seama, gândindu-ne la ceva ce ni s-a întâmplat odată și lăsând povestea aceea să se deruleze iar, în mintea noastră, parcă-parcă începe să ne cînte în cap o melodie. Însă o auzim slab și n-o prea băgăm în seamă (la fel ca atunci cînd vedem un film, nu-nchidem ochii ca să auzim și mai bine, ci, dimpotrivă, ne concentrăm asupra imaginilor). Iar coloana asta sonoră nu e lipită de amintire neapărat pentru că atunci, în trecut, cînd ni s-a întâmplat ceva, am auzit-o și pe ea. Asocierea ține probabil mai mult de stări similare, decît de coincidențe temporale. Uf! Mai înțelegi ceva?

Mai bine să încercăm așa: „Comme nos voix ba da ba da ba da ba da/ Chantent tout bas ba da ba da ba da ba da/ Nos cœurs y voient ba da ba da ba da ba da/ Comme une chance comme un espoir“, plaja de la Deauville, ei doi se-aruncă unul în brațele celuilalt și se-nvîr, și camera se rotește în jurul lor, de te-apucă pe dată vertijul amoros... (evident, scena asta nu e din filmul meu, e din al lui Lelouch, *Un homme et une femme* – Palme d'or-izat în 1966). Ar mai fi apoi (aici o să fie mai greu): „ti na na na ta na na ni ta ti ta ti na na na na“. Sigur am greșit o notă, dar n-are-a face – *Love Story* se recunoaște totuși de la o poștă. Ambele coloane sonore îi aparțin lui Francis Lai și erau inițial destinate să acompanieze poveștile de dragoste ale unor personaje de film. Cu timpul însă, au ajuns să fie muzica pe care s-au întâmplat, în amintire, atîtea alte povești de dragoste, de data asta reale.

Nu știu cum fac, că uneori termin *Ențiclopedia* cu întrebări de la rubrica: „nu folosește la nimic dacă afli răspunsul, și totuși, nici nu strică“. Dacă ar fi să alegeți melodiile de pe coloana sonoră a vieții pe care ați trăit-o pînă acum, care-ar fi aceea? Atenție, condiția principală e ca ele să se potrivească de minune cu stările trăite și să se poată numi, în consecință: *Ochii Beatricei*, *Fred și cafeaua de dimineață* sau *Simbătă ploioasă*. Sau *2200 de semne – de-ajuns!*.

ISSN 1584-8272

9 771584 827000 113

Poveste cu final așteptat

Fragilitatea și nostalgia care se insinuează printre rîndurile acestei cărți sînt asemenea ingenuității unei priviri de copil atunci cînd îl întrebă prea multe lucruri ce țin de lumea „oamenilor mari“. El poate trece drept confuz, dar intuiește, simte, percepe și exprimă suficient. Finalul *Bibliei de neon* nu e unul așteptat în sensul că ar fi previzibil, doar că atmosfera apăsătoare – senină, altfel, în condiția ei – te lasă în imposibilitatea de a spera. Poți, cel mult, să aștepti alături de personaje o frîngere a falsului echilibru. Și să accepți directetea unui povestitor precoce, genial.

» „Ar fi fost prima oară

cînd aș fi ieșit din vale, dar tanti Mae nu mi-a spus ce să fac cu toate lucrurile din casă, și sînt multe de făcut pînă cînd ajungi să-ți iei lucrurile și să pleci și nu știam nici unde să-i scriu să o întreb. M-am uitat la becul unsores atîrnat de cablu. Nu părea să se mai ardă vreodată, deși numai pe asta îl foloseam tot timpul. Nu țin minte să-l fi schimbat cineva vreodată. Și apoi am realizat că eram singur cu mama, exact ca acel bec care atîrna de un cablu de care nu putea să se rupă.“

John Kennedy Toole, *Biblia de neon*

Ana-Maria Onisei

John Kennedy Toole a murit devreme?

S-a sinucis la 32 de ani (din motive nici pînă astăzi elucidate) și a devenit celebru post-mortem, cu un Premiu Pulitzer (1981) acordat pentru *Conjurația imbecililor*, roman care i-a fost, în timpul vieții, refuzat publicării. *Conjurația...*, devenit bestseller internațional, a făcut furori și în rîndul publicului românesc. Dar cei dintre voi care sînt pasionați vor trebui să se pregătească pentru o experiență diferită în ceea ce privește *Biblia de neon* (Editura Polirom, 2006, traducere din limba engleză de Cristian Neagoie), apărut recent în românește. Scris la vârsta de 16 ani, „suspectat“ de a fi autobiografic, romanul e impregnat cu melancolia specifică adolescenței, sfișietor în poveste și surprinzător în luciditate. Aspectele care îl apropie de *Conjurația...* sînt (auto)ironia intuibilă, acuratețea remarcilor, atenția la detalii și... nimic mai mult, pentru că tonul, povestea nu aduc cîtuș de puțin cu socialul și umorul spumos al acestuia.

***Biblia de neon* se dezvăluie ca un roman matur, deși nu al maturității**

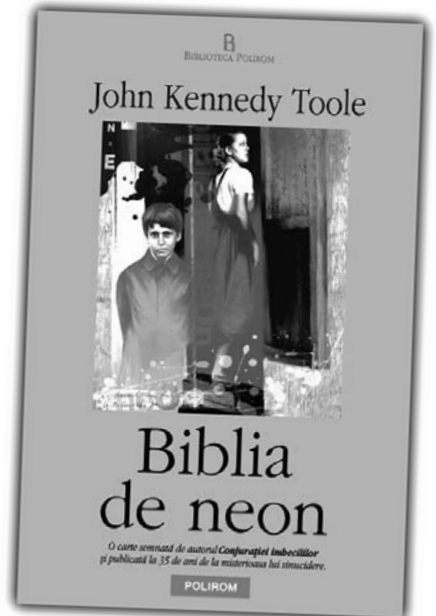
Chestiune care nu e defel un handicap. Ba chiar așa spune că te face să-l privești pe Toole din *Conjurația imbecililor* cu alți ochi. Dincolo de asta, *Biblia de neon*

se dezvăluie ca un roman încheiat, matur, deși nu al maturității. Absurdul și tragedia sărăciei nu sînt prilej de stors lacrimi, ci de incitare la revoltă interioară: povestea lui David, tînar american – dintr-o familie chinată de lipsa banilor, aflată în imposibilitatea de a-și „construi“ un viitor – înfățișează drama spiritului curat, damnat, în fața ipocriei ascunse sub pretexte de ordine și bunăstare comunitară.

Astfel, David, mult prea fraged, e nevoit, treptat, să aibă grijă de casă și de mama sa, care înnebunește, încet, dar sigur, după pierderea soțului în cel de-al doilea război mondial. Singurul personaj care îi alina copilăria și se îngrijea de mama sa, tanti Mae – un fel de doică atipică, *sex-symbol* trecut de vârsta tinereții, cîntăreață de bar, libertină și nonconformistă –, va pleca de lîngă cei doi la Nashville, alături de iubărețul Clyde, ce-i promise o revenire la muzică, într-un post de radio local.

Nevoit să-și abandoneze slujba (încă foarte bună) de vînzător, David rămîne un copil plin de întrebări, dar

greu de înduplecat. Găsindu-și în cele din urmă lunatica mamă într-o baltă de sînge, el se va desprinde de traiul imposibil, nu înainte de a-l omorî, ca răzbunare, pe predicatorul-dictator al orașului, ce năvălise în casa sărăcăcioasă pentru a-l „ajuta“, pentru a o duce pe „neună“ la sanatoriu. După ce își îngroapă mama și îl împușcă pe predicator, băiatul se urcă – pentru prima oară – într-un tren și așteaptă să coboare acolo unde i se vor termina banii. O poveste spusă cu o simplitate care te obligă să remarci evidența dureroasă a adevărului.

Exercițiu terapeutic

Vine o vreme cînd – pus în fața unor situații, personaje, cărți, filme etc. – te trezești exclamînd în sinea ta: „Doamne, cît de prost puteam să fiu!“ și nu mă refer la trecutul îndepărtat, la copilărie, cînd a fi prost înseamnă mai degrabă a fi naiv. Mă gîndesc la momentul în care naivitatea nu prea-și mai are scuze, căpătînd o paloare de prostie curată, care începe să se manifeste prin adolescență și naiba știe cînd se termină.

Vorbînd de adolescență – cea mai jenantă perioadă a

vieții; scuze eventualului adolescent care citește articolul, sper să-mi dea dreptate mai tîrziu –, îmi vine în minte o proaspătă vedetă apărută pe ecranele televizorului, Cristian Gava, puștii care deși înzestrat cu multe calități, e lipsit de una esențială, ce l-ar desprinde de gloată și l-ar transforma în ceea ce pretinde că este, anume simțul ridicolului (îl readuc în discuție ca test: pariez că din nou o să-și mobilizeze amicii, pe mama și tata, ca să mă „critice“ pe site-ul

„Suplimentului“). Dar să nu mai vorbesc despre alții.

Cît de prost puteam să fiu cînd lăcrimam la *Sandy Bell!*

Cît de prost puteam să fiu cînd n-am pierdut nici un episod din *Scava Isaura!*

Cît de prost puteam să fiu cînd îl citeam pe Pavel Coruș și Carlos Castaneda, laolaltă cu Cioran, Freud, Sartre și Malraux!

Cît de prost puteam să fiu cînd m-am bucurat ca la un meci de fotbal, ieșînd în stradă, că a cîștigat Emil Constantinescu alegerile!

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

Cît de prost puteam să fiu cînd credeam că am logica lui Hegel la degetul mic!

Cît de prost puteam să fiu cînd credeam că Biblia se încadrează la secțiunea „literatură veche“!

Cît de prost puteam să fiu cînd mă bucuram că îmi apare numele într-o revistă.

Cît de prost puteam să fiu cînd credeam că presa e cea mai serioasă instituție din România!

Cît de prost puteam să fiu cînd eram convins că Stea-

ua cîștigă anul ăsta, fără nici o problemă, campionatul!

Cît de prost puteam să fiu cînd așteptam să mă laude șeful la serviciu, să mă cheme la el și să-mi dea o mărire de salariu, fără ca eu să-i cer asta!

Constată că genul acesta de exclamații poate fi un exercițiu terapeutic foarte bun. Vi-l recomand cu căldură. Iar cine nu găsește nici un motiv de a-și spune: „Doamne, cît de prost puteam să fiu!“ înseamnă că ori e geniu, ori ăla e.